

Leto XVIII. Stev. 177

DIREKTOR BORBE
VELJKO VLAHOVIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska
PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 1. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO/PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

IZJAVA DRŽAVNEGA PODTAJNIKA ZA ZUNANJE ZADEVE DR. BEBLERJA NA POTI IZ ATEN

SPORAZUMELI SMO SE o najprimernejših in konkretnih korakih k napredku

Skoplje, 12. jul. (Tanjug). — Vodja jugoslovanske delegacije na trojni konferenci zunanjih ministrov v Atenah, državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je izjavil predstavnikom tiska v vlaku med vožnjo iz Djevdjelije v Beograd, da so grški uradni krogi in grško ljudstvo prisrčno sprejeli jugoslovansko delegacijo.

»Simpatije do Jugoslavije,« je poudaril dr. Bebler, »so bile izrazito preproščane, da je tristranski sporazum trden in da je atenska konferenca nov korak k nadaljnemu sodelovanju.«

»Pomen te konference,« je dejal dr. Bebler v odgovoru na vprašanja novinarjev, »je v tem, da je bila v novem mednarodnem položaju, saj se je spreminjala oziroma se spreminjajo taktika zunanje politike Sovjetske zveze. Potemtakem je logično,« je nadaljeval dr. Bebler, »da je konferenca predvsem razčlenila tendenco sprememb v mednarodnem položaju.«

»Proučili smo možnost, kako bi kar najbolj konstruktivno prispevali k popuščanju svetovne napetosti,« je dejal dr. Bebler. »V tem smislu smo ugotovili, da nastale spremembe odpirajo nove možnosti za zmanjšanje mednarodne napetosti in za reševanje nerešenih problemov, na drugi strani pa lahko pomenijo tudi novo nevarnost.«

Dr. Bebler je dejal, da bi utegnile nastati nove nevarnosti, če bi nas zabile utvare glede politike Sovjetske zveze, ki bi utegnile pripeljati do določene demobilizacije. »Zategadelj,« je dejal dr. Bebler, »smo našli formulo skupnega stališča, da pristopimo k zmerni, trdni in budni politiki.«

Ko je pojasnjeval to formulo, je dr. Bebler dejal, »da trdna politika pomeni krepitve enotnosti treh držav pri nadaljevanju njihovih naporov na področju obrambe in varnosti. Odmerna politika,« je nadaljeval dr. Bebler, »pomeni zavzemanje takšnih stališč, ki izražajo naslednje miroljubne smotre treh držav, pri čemer podpirajo tendenco popuščanja v mednarodnem položaju z aktivnim in konstruktivnim sodelovanjem pri naporih za zmanjšanje napetosti.«

Dr. Bebler je potem dejal, da je bil drugi del konference posvečen praktičnemu delu. Ocenili so metode dosedanjega trojnega sodelovanja in proučili najboljše metode za napredek tega sodelovanja v bodočnosti. »Na

tem delu zasedanja,« je poudaril dr. Bebler, »smo našli brez večjih težav skupni jezik in se sporazumeli o najprimernejših in konkretnih korakih napredka, kar je bilo zelo jasno povedano v komunikaciji.«

»Sodelovanje balkanskih držav,« je poudaril dr. Bebler, »ni samo zveza ali instrument obrambe in tudi nima deklarativnega značaja, pač pa je to zveza za sodelovanje v polnem smislu besede.« Dr. Bebler je poudaril, da je ta zveza ustvarjena s perspektivo, da se bo še razvijala in da bo s svojim miroljubnim sodelovanjem prispevala k utrditvi resničnega miru.

»Lahko bi rekli,« je poudaril dr. Bebler, »da je imelo na atenski konferenci največji pomen stališče do Albanije, saj se je tu v sedanjem trenutku najjasneje pokazal pravi smisel in značaj politike treh držav do drugih držav, zlasti pa do sosednih.«

Dr. Bebler je dejal, da so informirovska propagandna in drugi, ki jim ni po godu sodelovanje balkanskih držav, napadli ankarško pogodbo kot agresivno in da so bile zlasti pogoste takšne obtožbe v zvezi z Albanijo, zaradi česar je stališče do tega vprašanja postalo posebno pereče. »Odnosi držav balkanskega sporazuma do Albanije,« je dejal dr. Bebler, »so lahko barometer naše politike in naših namenov.« Konferenca je na to odgovorila z zelo pozitivno izjavo in zavzela jasno in miroljubno stališče do sosedov sploh, zlasti pa z deklaracijo o spoštovanju neodvisnosti Albanije, ki poudarja, da je neodvisna Albanija pomemben element miru na Balkanu.

»Skratka,« je dejal na koncu dr. Bebler, »lahko sodimo, da je sestanek ministrov Jugoslavije, Grčije in Turčije velik uspeh in pomemben prispevek k stvari miru na svetu.«

Na vprašanje novinarjev, kakšna je vsebina dela sekretariata za politično in kulturno sodelovanje, je dr. Bebler odgovoril: »Ustanovitev sekretariata je bila nujna zaradi dveh okoliščin: zaradi stopnje našega sodelovanja, ki je čedalje bolj intenzivno in je doseglo bogate uspehe, zaradi česar je bil potreben organ, ki bo spraval in sklad, spremljal in čedalje bolj razširjal dejavnost; druga okoliščina pa so spremembe v mednarodnem položaju, ki bi utegnile v prihodnosti terjati hitrejšo reakcijo in utrditev skupnega stališča.«

Jugoslovanska delegacija je danes opoldne potovala skozi Skoplje v Beograd. Na železniški postaji v Skoplju so delegacijo sprejeli predsednik Narodnega sobranja LR Makedonije Dimče Mirev, tajnik Izvršnega sveta LR Makedonije Mito Hadži-Vasilev in grški konzul v Skoplju g. Dimitrios Eraklids.

BORBENI PRAZNIK črnogorskega ljudstva

Vrh Lovčena

Na današnji dan pred 12 leti so se ob zori razlegli na Vučevu in v Virpazarju prvi strelji črnogorskih upornikov, ki so bili znanilci težke in surove, toda slavne borbe golorokega ljudstva za socialno in narodnostno osvoboditev, za gospodarsko in kulturno preobrazbo. Z julijskim partizanskim ognjem so Črnogorci skupaj z ostalimi narodi prižgali baklo, katere plamen je zajel vsu Jugoslavijo. To je bil bojni odziv na poziv Komunistične partije in tov. Tita za boj zoper fašistične osvajačice.

Vstaja je zajela vse kraje. Vse ljudstvo se je dvignilo in v nekaj dneh so razen utrjenih mest osvobodili vsu Črno goro. To so bili najslavnejši dnevi črnogorske zgodovine.

Od julijskih dni vstaje je minilo 12 let. Vsako izmed njih je bilo poglavje zase. Dogodki, kakor je bila osvoboditev v julijskih dneh, poraz v Plevljah, vstop najboljših borcev v vrste IV. in V. proletarske brigade, ki so krenili v druge kraje, da bi se tam borili, zmaga v letu 1945, odločen odgovor novemu napadalcu l. 1948, izrečen skupaj z ostalimi jugoslovanskimi narodi, začetek graditve železarnice, so samo epizode junaške poti črnogorskega naroda.

Črna gora slavi 13. julij in korenito spreminja svoj lik. Iz zaostale pokrajine, katere pasivnost je prešla že v pregovor, raste v močno gospodarsko področje. Zgradili so svojo prvo tovarno, prvo železarno, odprli nove boksitne rudnike, v Nikšiču grade železarno in hidroenergetski sistem Gornja Zeta, začeli so graditi prvo Beograd-Bar, odprli prvo visoko šolo in ustanovili znanstveni inštitut. Črnogorci so lahko ponosni na revolucionarno delo, ki so ga opravili in ki ga sedaj nadaljujejo ob nesebični pomoči bratskih narodov in pod vodstvom Partije in Tita.

Italija nima pravice kolonizirati STO

Izjavi dveh uglednih tržaških independistov Maria Stocce in dr. Gianpiccola

Trst, 12. julija (Tanjug). Glede na ukrepe rimske vlade, usmerjene k raznarodovanju slovenskega ozemlja v cono A STO in na množično naseljevanje italijanskih beguncev in ljudi iz Italije, sta tržaška independista, odvetnik Mario Stocca in dr. Mario Gianpiccoli razložila svoje mnenje in stališče svojih strank. — Advokat Stocca je predsednik Tržaškega bloka, dr. Gianpiccoli pa je član vodstva Fronte neodvisnosti in zastopnik svoje stranke v tržaškem občinskem svetu.

»Jasno je na prvi pogled, da je tu posredi politični manever,« je izjavil odvetnik Mario Stocca. »Kdor hoče dobro, ne more odpraviti politike, ki pospešuje naseljevanje mnogih brezposelnih na tržaškem ozemlju in ki je očiten primer narodnostnega zatiranja. Taka politika onemogoča skupno življenje dveh narodov na tržaškem ozemlju.«

»Dejstvo, da štejejo v Rimu prebivalce cone A še tudi po podpisu mirovne pogodbe z Italijo,« je dejal Stocca, »za italijanske državljanje, je omogočilo iredentističnim strankam, da z vsemi sredstvi podpirajo naseljevanje italijanskih državljanov v cono A STO.« Stocca je označil ta pojav kot nenavaden in nepravičen ter

poudaril, da je ta pojav v nasprotju z osnovnimi načeli mednarodnega prava, saj bi bili moralni prebivalci cone A s prenehanjem italijanske suverenosti nad to pokrajino izgubiti italijansko državljanstvo. Zaradi veljavnih predpisov in zaradi njihove razlage dobivajo naseljenci dovoljenje za stalno bivanje, s tem pa tudi volilno pravico.

»S temi volivci, ki jih je precej,« je dejal Stocca, »manevrirajo na upravnih volitvah v cono A. Italijanske oblasti so izkoristile stanovanjsko krizo in začele graditi v takem obsegu, da je to že kolonizacija in poskus, spremeniti jezikovni položaj med Trstom in italijansko mejo. V Devinu so zgradili vas za ribiče v kraju, kjer sploh ni rib, v načrtu pa je gradnja več sto stanovanj na kraškem svetu ob obalni cesti pri Sesslanu. Razen tega mnogo grade tudi v Sv. Križu, naseljenci pa prihajajo tudi na Opčine. Ker nezaposleni naseljenci v novih krajih nimajo možnosti za zaposlitev, odhajajo v mesto, kjer dobe delo v škodo krajevnih brezposelnih.«

Dr. Gianpiccoli je odgovoril na vprašanje o istem problemu ter dejal, da je tržaška Fronta neodvisnih proti naseljevanju Italijanov v cono A STO. »Mi smo proti kolonizaciji beguncev iz Istre in Dalmacije v cono A STO — je dejal — ker to veča gospodarsko krizo in spreminja etnično ter politično podobo cone A. Ljudje, ki so optirali za italijansko državljanstvo, imajo vse pravice, da se naselijo na ozemlju italijanske republike, nimajo pa pravice za naselitev na STO, na ozemlju, ki so ga s podpisom mirovne pogodbe septembra 1947 izločili iz italijanske države.«

Na koncu je dr. Gianpiccoli izrazil prepričanje, da morajo podpisnice mirovne pogodbe z Italijo posredovati glede na italijansko kolonizacijo cone A STO

Valdo Magnani v Novem Sadu

Novi Sad, 12. julija. Vodja gibanja neodvisnih italijanskih socialistov g. Valdo Magnani je danes prispel v Novi Sad, kjer je obiskal predsednika Izvršnega sveta Ljudske skupščine Vojvodine Stevana Doronjskega. V dveh urnih razgovoru, ki so se ga udeležili predsednik Ljudske skupščine Vojvodine Luka Mrksič, predsednik Zadržne zveze Vojvodine Djura Jovanović in več članov Izvršnega sveta, se je g. Magnani zanimal za razna vprašanja naše politike in vasi zlasti pa za razvoj in perspektive združnega gibanja v Vojvodini.

Iz Novega Sada je g. Valdo Magnani odpotoval v Vrbas, kjer bo obiskal kmečko delovno združbo »Sutjeska«.

Odlikovanja črnogorskih prvoborcev

Z ukazom predsednika Federativne ljudske republike Jugoslavije je bilo za junaštvo v boju proti narodnim sovražnikom ter za junaštvo in zasluge med narodnoosvobodilno borbo od 1941 do 1945 odlikovanih z redom Narodnega heroja več uglednih predstavnikov črnogorskega političnega, kulturnega in javnega dela.

PLENUM CK LJUDSKE MLADINE JUGOSLAVIJE JE KONČAL DELO

Osnovna naloga: poglobljanje politične dejavnosti mladine

Včeraj dopoldne se je nadaljeval plenum Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije.

Predsednik Centralnega komiteja Ljudske mladine Slovenije, Tine Remškar, ki je prvi prispel za besedo, je govoril o zastopanju politične vzgoje mladine. Med drugim je izrazil zaskrbljenost, da del naše mladine »ne kaže zanimanja za politična vprašanja, za naš razvoj.« To je značilno posebno za slovensko srednješolsko mladino. Remškar je vztrajal pri tem, da je treba politična vprašanja in razne uredbe razlagati mladini na širši osnovi, tako da bo ob poznavanju vseh uredb in predpisov dobila tudi širšo perspektivo. Morali bi organizirati razprave o vseh vprašanjih, ki zanimajo mladino. Dosedanje delo v organizacijah — je dejal Tine Remškar — je dokaj ozko, ne zadovoljuje vseh zahtev in včasih ni v skladu z željami mladine.

Nato je govoril Krste Markovski, član predsedstva Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije. Posebej se je pomudil ob razpravi tovariša Veljka Vlahoviča, člana Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, ki je predvčeršnjim na plenumu dejal, da se delo mladine zvečine omejuje po eni strani na ideološko izpopolnjevanje komunistov, ki delajo z mladino, po drugi pa na politično dejavnost mladinskih organizacij. Markovski je ugotovil, da se mladinska vodstva več ukvarjajo s tehničnimi vprašanji kot pa s političnim delom med mladino in da mora biti prav politično delo osnovni smoter. Med drugim je omenil, da bi bilo treba zborovati volivce, ki

se bodo sestajali po občinah pred volitvami, čimbolj izkoristiti za aktivizacijo mladine.

Nato so razpravljali o športu. Ugotovili so, da ima profesionalizem mnoge slabe posledice. Milijan Neoričič, predsednik Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije, je imel zaključno besedo. Milijan Neoričič Na kratko je povzel sklepe razprave, in dejal, da je osnovna naloga razvijanje čim širše politične dejavnosti mladine, da se na zmagob socializma gradi in utrjuje moralna in politična enotnost mladine. Zmaga socializma v naši deželi naj navda s ponosom in navduši siehernega mladince. Neoričič je nato dejal, da je treba okrepiti organizacije ljudske mladine. »Razpravljati moramo o liku ljudske mladine o članstvu v Ljudski mladini. S tem se bo organizacija krepila. Ne bomo zahtevali, da bi moral biti vsak mladinec v vsem najbolj pozitivni, najnaprednejši, ne moremo tega postavljati kot pogoj za članstvo v Ljudski mladini. Toda Ljudska mladina mora zavzeti aktivno stališče do vseh vprašanj.«

Milijan Neoričič je med drugim poudaril, da je treba storiti več za ideološko dvig ljudi, ki delajo z mladino preprečiti izhajanje slabih stripov in podobnih publikacij, izdajati pa dela s pozitivno vsebino, ki bodo ustrezala določeni starosti mladine.

Potem ko so predsedstvo Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije, ki je imelo doslej 9 članov spopolnili s 4 novimi izvoljenimi člani — v predsedstvo so prišli Anton Krajnovič (Hrvatska), Luka Banović (Črnogora), Alija Vejzagić (Bosna in Hercegovina) in Djude Ruskovski (Makedonija), je plenum včeraj okrog polneve končal delo.

Molotov zavrnil pomoč ZDA Vzhodni Nemčiji

Sovjetska nota veleposlaništvu ZDA z obdolitvami Connanta in Adenauerja, češ da sta soodgovorna za vzhodnonemške nemire

Moskva, 12. julija. Sovjetska uradna agencija »Tass« sporoča, da je sovjetski zunanji minister Molotov danes poslal noto veleposlaništvu ZDA v Moskvi in zavrnil ponudbo ameriške vlade, naj bi razdelili prebivalcem vzhodnega Berlina živila v vrednosti 15 milijonov dolarjev. Nota sovjetskega zunanjega ministra poudarja, da vlada ZDA »ni bila pravilno obveščena o položaju v vzhodni Nemčiji, kar ni prav nič presenetljivo, če se upošteva, da informacije o vzhodni Nemčiji prihajajo iz takih virov kot ameriški visoki komisar Connant in bonnski kancler Adenauer, ki sta predvsem odgovorna za kršitev javnega reda v vzhodnem Berlinu.«

Nota zatem dolži Connanta in Adenauerja, da sta ob izbruhu veredov v vzhodnem Berlinu organizirala in poslala cele skupine plačanih agentov in zločinskih elementov iz ameriškega sektorja mesta, da bi povzročili verede v vzhodnem Berlinu.

nemško vlado, kar je, kakor je rečeno v noti, »žaljivo početje celo za kolonialni narod in kaj šele za nemški narod in njegovo zakonito vlado.«

Sovjetski zunanji minister pravi na koncu, da vlada ZDA s svojo ponudbo ni izrazila zaskrbljenosti zaradi prehrane nemškega prebivalstva, pač pa se je »hotela zateči k propagandističnim spletki.« Molotov sprito tega pripominja, da je sovjetska vlada že poslala pomoč v živilih prebivalcem Vzhodne Nemčije in da je pripravljena tudi v prihodnje pomagati vzhodni Nemčiji.

Z ukazom predsednika Federativne ljudske republike Jugoslavije je bilo za junaštvo v boju proti narodnim sovražnikom ter za junaštvo in zasluge med narodnoosvobodilno borbo od 1941 do 1945 odlikovanih z redom Narodnega heroja več uglednih predstavnikov črnogorskega političnega, kulturnega in javnega dela.

Slovensko obrtništvo napreduje

O čem so razpravljali na plenarni seji Obrtne zbornice LRS

Ljubljana, 13. jul. Včeraj je bila v Ljubljani II. plenarna seja upravnega in nadzornega odbora Obrtne zbornice LRS, ki je razpravljala o mnogih pomembnih obrtniških problemih. Iz poročila predsednika Obrtne zbornice tov. Milana Kristana ter iz razprave, v katero je posegla večina odbornikov, se da razbrati naslednje gibanje v obrtništvu:

V I. četrtletju letos je bilo prijavljenih 367, odjavljenih pa 405 obrtnih obratov. V državnem sektorju je bilo prijavljenih 48 novih obratov, odjavljenih pa 55, večinoma zaradi nerentabilnosti, ki pa je precej problematična ter bi jo bilo dobro osvetliti s prodornejšo analizo. Zadrudni sektor je zaznamoval prirastek, prijavili so se tudi štirje novi državni obrtni mojstri, zasebni sektor pa je odjavil 80 obratov. Največ državnih in zadrudnih delavnic je bilo ustanovljenih v okrajih Maribor-okolica in Kranj, v okraju Kočevje in v Ljubljani pa so se na novo prijavili predvsem privatniki. Če primerjamo spremembe po strokah, lahko ugotovimo, da je bil največji prirastek v mehanični stroki, medtem ko se je zmanjšalo število obratov v čevljarstvu, šiviljski, krojaški in podkovsko-kovaški stroki. Primerjava teh podatkov z gibanjem v prvem četrtletju lanskega leta, ko je bilo 292 prijav in 445 odjav, kaže, da se obrt letos ugodneje razvija.

Nova delovna sila v obrtništvo se je zaposlila največ v kamnošestvu, v mehaniki ter v strojnem ključavničarstvu, najbolj pa se je zmanjšala v čevljarstvu, krojaški in šiviljski stroki. Ob koncu letošnjega I. četrtletja je bilo v Sloveniji skupno 16.181 obrtnih obratov, v katerih je bilo zaposlenih 45.328 delovnih moči. V državnem sektorju je bilo 1576 obratov s 15.000 delavci (v tem sektorju so večje delavnice), v 13.887 privatnih obrtnih podjetjih je delalo 25.824 ljudi, približno 4500 ljudi pa je bilo zaposlenih v zadrudnem sektorju.

Nekatere stroke niso zadostno zasedene. Optiki, galvanizerji, gravirji, parsarji, krovcvi in izdelovalci preprog so samo v treh okrajih, vodnjakarji in puškariji

le v štirih, zlatarji v šestih, kemične čistilnice obklev v sedmih, elektromehaniki v osmih, dežnikarji pa samo v devetih okrajih.

Razprava je pokazala, da je bilo letos precej težav pri vključevanju vajencev, ker se ni znana nova učna doba, redno vključevanje vajencev pa bi se moralo pričeti že 1. junija. Stvar skušajo rešiti obrtna podjetja tako, da za zdaj vključujejo vajence po prejšnji učni dobi, ki se bo popravila naknadno, ko bo prišlo uradno določilo.

Po izidu uredbe o sprostitvi poslovnih prostorov in prostem določanju najemnin so zlasti uslužbovalni obrtni obrati začeli dražiti storitve, kar prizadene ne samo potrošnike, ampak tudi obrtnike, saj promet v teh obrtnih obratih pada, kar ovira redno poslovanje in sili k odpustitvi delovne sile.

V razpravi je bilo slišati tudi pritožbe, da nekateri okrajni oziroma mestni ljudski odbori izdajajo obrtna dovoljenja, ne da bi se poprej posvetovali s tamkajšnje obrtno zbornico, kar seveda ni prav ter je treba vsa taka obrtna dovoljenja razveljaviti.

Nekateri diskutanti so se potoževali, da bi ostale nabavno-prodajne obrtniške zadrugre v se-

danji obliki. Pri tem kaže poudariti, da nikakor ne gre za likvidacijo tovrstnih zadrug, kakor so stvar razumeli nekateri diskutanti, ampak le za ustrezno reorganizacijo, ki naj izključi monopol, ki se je v nekaterih nabavno-prodajnih obrtniških zadrugah že nevarno zaredil.

Na plenumu so razpravljali tudi o novem obrtniškem zakoniku. Predsednik Obrtne zbornice LRS tov. Ivan Kristan je razložil, da se pripravljajo pravzaprav šele prve teze za zakonski osnutek. Novi obrtniški zakon bo nedvomno mnogo pripomogel k razvoju obrtništva, saj bo rešil nekatere zgoče probleme. Med drugim se računa, da bo novi zakon uvedel obvezno socialno zavarovanje obrtnikov. Za odmero dohodnine bo po vsej verjetnosti določil pavalš po številu delovne sile v vsakem obrtnem obratu, tako da bo vsak obrtnik že vnaprej lahko računal: toliko imam tuje delovne sile, zato bom plačal toliko in toliko davka. Davek na promet proizvodov bo vsebovan že v cenah surovin. Nadalje se tudi računa, da bo novi zakon določal, da obrtna podjetja, ki dosežejo do 1 milijon dinarjev letnega prometa, ne bodo dolžna voditi knjigovodstva.

RAZPRAVA O OTROŠKIH DOKLADAH

Uredba o otroških dokladah naj bi upoštevala tudi starost otrok

Beograd, 12. julija.

Osnutek uredbe o otroških dokladah so začele obravnavati tudi sindikalne organizacije. Predsedstvo Centralnega odbora sindikata mornarjev je na zadnji seji proučilo osnutek uredbe o otroških dokladah ter izreklo o njem svoje pripombe in predloge. Predsedstvo podarja, da so datjave za otroške doklade res velike in da jih je treba zmanjšati in se prilagoditi realnim možnostim naše skupnosti. Meni pa, da ni prav, da je višina otroških doklad odvisna le od števila otrok. Če otroške doklade destimulativno vplivajo na delovno storilnost pri nekaterih delavcih z več otroki, bi morali po mnenju predsedstva tega sindikata vzlic temu upošte-

vati, da so izdatki za odrasle otroke neprimerno večji, kakor pa za vzdrževanje majhnih otrok. Pri večjih otrocih ne gre samo za hrano, marveč tudi za večje izdatke za obleko in obutev, za šolske potrebščine itd. Zato predsedstvo mornarjev predlaga, naj bi razen imovinskega stanja staršev upoštevali tudi starost otrok. Po predlogu, ki so ga poslali centralnemu svetu Zveze sindikatov, naj bi za otroke do 7. leta določili manjše, za starejše otroke pa večje doklade.

Uredništvo »Borbe«
do nadalje
družila pisma svojih bralcev s predlogi in mnenji o osnutku za spremembo uredbe o otroških dokladah. Ivan Kuta iz Valjeva piše med drugim:

Razširjeni plenarni sestanek CK ZK Bosne in Hercegovine

Sarajevo, 12. jul. (Tanjug) Danes dopoldne se je začel v Sarajevu razširjeni plenarni sestanek CK Zveze komunistov Bosne in Hercegovine, na katerem so navzoči tudi tajniki okrajnih in mestnih komitejev in komiteji večjih podjetij. Ta sestanek je bil sklican v zvezi z drugim plenarnim sestankom CK Zveze komunistov Jugoslavije in pismom, ki ga je CK Zveze komunistov Jugoslavije poslal organizacijam Zveze komunistov Jugoslavije.

Med dopoldnjo razpravo je več udeležencev plenuma govorilo o liku komunista in njegovem sodelovanju pri izvajanju vseh ukrepov vlade in ostalih organov ljudske oblasti za nadaljnjo zgraditev socializma v naši državi. Med razpravo so ostro grajali stališče dela članstva Zveze komunistov zlasti v podjetjih, ki pri razpolaganju s presežkom plačnega sklada ne upoštevajo koristi skupnosti, temveč zgolj svoje osebne koristi. Poudarili so tudi, da je nujno potrebno, da se okrepi ideološko-politično delo s člani Zveze komunistov, da spoštujemo sklepe bivših organizacij in okrepe boj proti sovražnim elementom, ki zlorabljajo demokratične oblike za doseg svojih smotrov.

Plenum se nadaljuje danes popoldne.

Pisma uredništva

O pobudi »Naše stvarnosti«

Tovariš urednik!

Rad bi povedal nekaj besed o pobudi revije »Naša stvarnost«, ki ji, kakor kaže, javnost ni posvetila dovolj pozornosti. V peti številki je tovariš Vlado Dedijer v članku o nekaterih izkušnjah s svojih predavanj poudaril, kako zelo se zanimajo naši ljudje za zunanje politične probleme, celo bolj kakor običajno domnevamo. Hkrati je ugotovil, da je večina našega občinstva v glavnem primorana črpati obvestila s področja zunanje politike iz dnevnega tiska in iz radijskih postaj in meni, da za sedanjí čas to vendarle ne zadostuje.

Ne glede na to, ali bomo vztrajali pri izdajanju revije, ki bi obravnavala izključno zunanje politične probleme, čeprav je takšna publikacija zelo potrebna, moramo vendarle poudariti, da nimamo sploh nobene lepe ilustracije ali revije, ki bi na poljuden način obravnavala sodobna družbena in politična vprašanja.

Napačno bi bilo misliti, da gre tu za vprašanje, podobno vprašanju tako imenovanega literarnega kiča. Ne, pravilna rešitev tega vprašanja je zahteva kulturnih potreb ljudstva, ki jih povsod na svetu bolj ali manj uspešno zadovoljujejo.

Naša publicistika je — navzlic naglemu razvoju — vendarle preveč skromna, da bi glede tega lahko zadovoljila potrebe naših bralcev. Dokler bo občinstvo primorano črpati informacije o raznih problemih pretežno iz dnevnega tiska, bo nevarnost, da bo nekdo tretji, ki najbrž nima z našo socialistično graditvijo nič skupnega, poskušal izkoristiti zanimanje širokih množic in ga usmeriti na svoje različne, vse-kakor pa nečiste poti, z izdajanjem ilustriranih publikacij, podobnih »Svetu« in »Sedem umetnosti« ipd., čeprav smo to doslej skušali preprečiti z upravnimi ukrepi.

Zakaj na primer fotografije naše fotoagencije, ki jih razstavljajo v Beogradu in v nekaterih republikanskih mestih, leže neuporabljene v miznicah in arhivih uradnikov ali naših ustanov in uradov, zakaj jih torej ne bi napravili dostopne v obliki ilustracij ali revije vsem bralcem. Takšna revija bi zapolnila veliko vrzel v življenju naših družbenih organizacij, kulturnih domov, čitalnic, knjižnic, lahko bi jo brali v kavarnah, restavracijah, železniških čakalnicah itd. Primer zagrebškega ilustriranega »Vjesnika«, ki izhaja vsako sredo v nakladi okrog 130.000 izvodov in ki ga prodajajo enako dobro tudi izven Zagreba in Hrvatske, najbolje kaže, kakšno je povpraševanje po takšnem berilu.

Menim, da bi tako našo javnost lahko mnogo bolje seznanili z najnovejšimi političnimi dogodki pri nas, kakor je bil na primer obisk tovariša Tita v Londonu, ali obiski raznih naših političnih, vojaških in gospodarskih delegacij v prijateljskih državah. Nasprotno pa o mnogih političnih in družbenih pojavih na svetu pri nas premalo zvemo.

Težave gimnazije v Zagorju

Državna nižja gimnazija v Zagorju je v minulem šolskem letu imela 459 dijakov in dijakinj, ki so bili razmeščeni v 12 razredih, povprečno 38 učencev v razredu. Ob koncu leta je izdelalo 303 učencev ali 66%, po-pravni izpit ima 19%, razred pa bo ponavljalo 14,6% ali 67 učencev. Odličnjakov je bilo v minulem šolskem letu le 7 poleg 41 prav dobrih in 156 dobrih.

Pouk in napredek v šoli je oviralo pomanjkanje knjig. Slabo so vplivale razne izdaje šolskih čitank, zlasti v I. in II. razredu. Nekateri knjige so predrage in si jih niso mogli vsi

dijaki nabaviti. Primanjkuje tudi raznih učil, predvsem za pouk fizike in kemije. Veliko pomanjkanje in revščina pa je v telovadnici, kjer pogrešajo zlasti telovadno orodje in blazine. Tudi dolga pot iz okolice ovira učence pri učenju, zato učiteljski zbor podpira prizadevanja volivcev v Izlakah, da bi na tamkajšnji osnovni šoli ustanovili osemletko ali pa odprli I. razred nižje gimnazije. Druga rešitev bi bila mogoča z ustanovitvijo dijaškega doma v Zagorju. — Menjavanje učiteljev med šolskim letom vpliva kvarno na učni uspeh. V Zagorju je bil predmetnik popolnoma izpopolnjen šele ob pričetku II. polletja, torej sredi leta.

Roditeljski sestanki, skupni in razredni so bili letos zelo dobro obiskani. Uprava rudiške je dala gimnaziji znesek 200.000 din za opremo novih učilnic, kar dokazuje, da se ljudje zanimajo za razvoj šole.

Zaradi pomanjkanja učnih moči so nekateri učitelji poučevali več kot so bili dolžni, nekateri celo izven učnih ur zlasti dijake, ki so se pripravljali na sprejemni izpit za višje gimnazije. So pa med profesorji tudi taki, ki razen pri pouku niso imeli z dijaki nobene zveze ter tudi niso spoznali socialnih priklj, v katerih se naši dijaki pri-lajo. — Ocenjevanje je bilo na splošno objektivno. Nekateri učitelji so dostikrat nepravilno stopili v razred, krčili ure, svojevoljno menjavali ure. Taka nedisciplinazasluzi grajo in strog ukor.

Dnevni tisk jih ne more zadosti obravnavati in to tudi ni njegove naloga.

Dobro urejevano revijo, čeprav bi bila v začetku bolj skromna, brez nepotrebnih senzacij, bi naši ljudje z veseljem sprejeli. Kajti dokler sami ne bomo ustvarili nekaj svojega in dobrega na tem področju, se bomo morali dolgo pritoževati čez tuje vplive, bodisi raznih čitalnic ali publikacij.

Seveda ta naloga ni lahka. »Nedavno se je zgodilo, da so neko revijo za mednarodna vprašanja ukinili zaradi primanjkljaja, vtem ko so razni zabavni in športni listi veliko rentabilnejši« — je rečeno v omenjenem članku »Naše stvarnosti«. Sodim, da bi morali bolj upoštevati splošno politično vlogo naših založb. In ne samo to. Dobro urejevana zunanje politična revija bi imela prav gotovo mnogo bralcev, pa bi bila potencialno tudi rentabilna. Casopisno-založniška podjetja bi imela tako priložnost, da bi dobro zastavila, hkrati bi pa zadovoljila veliko politično potrebo ljudstva.

Dobro bi bilo slišati o tem vprašanju mnenje novinarjev, kakor tudi predstavnikov časopisnih podjetij ter ostalih javnih delavcev.

Pobuda »Naše stvarnosti« je realna in izvedljiva in zato jo je treba podpreti. Petar Segvič

»Molči, če želiš obdržati, kar imaš!«

Tovariš urednik!

Mi splitski profesorji smo bili že v stari Jugoslaviji razorščeni glede na službena leta med državo in uslužbenca IV. skupine I. stopnje. Po osvoboditvi smo, ta več, oni manj let, nadaljevali delo na gimnazijah. Tako smo osti dosegli, nekateri pa tudi presegli potrebna službena leta. Potem so nas upokojili.

Presenetilo nas je, ker nihče izmed nas ni bil, bi smislu uredbe o določanju in prevedbah pokojnin, uvrščen v VI. razred, marveč v razred nižje, to je v VII.

Člen 51, točka 1 Uredbe o prevedbah pokojnin določa, da se upokojeneci predajajo glede na skupino, ki so jo imeli v predojni Jugoslaviji. Če pa upokojenec ni zadovoljen z odločbo po tem členu, lahko na temelju člena 51, točka 2 zahteva razorščitev, kakor da bi bil še v aktivni službi, in naj ga potem prevedejo v ustrezní pokojninski razred. Nas, upokojenih profesorjev je sedem; pritožili smo se na Centralni zaozd za socialno zavarovanje v Zagrebu zaradi pokojninskega razreda, o katerega smo bili razorščeni. Hkrati smo zahtevali, naj uveljavijo v našem primeru člen 51, točka 2 Uredbe.

Zelo smo bili presenečeni, ko smo iz Zagreba preko Mestnega ljudskega odbora s Splitu dobili odločbo, po kateri ne samo nismo bili razorščeni o zaključni VI. razred glede na službena leta, ki obsegajo tudi delo v šolah po osvoboditvi, marveč so nas prevedli v VIII. pokojninski razred. Da bi bilo naše presenečenje popolno, so nam o MLO rekli, da bomo znova dobili VII. razred, proti kateremu smo se pritožili, če bomo pritožbe umaknili. V nasprotnem primeru pa dobimo VIII. pokojninski razred in se lahko pravičamo z Zavodom za socialno zavarovanje v Zagrebu. Razumljivo je, da smo o takšnem položaju morali sprejeti, kar so nam dali, ker nimamo denarja, da bi se tožarili, niti ne moremo brez pokojnin, brez sredstev za življenje čakati, da bi bila tožba rešena.

S takšnim ravnanjem z nami je bilo prekršeno načelo uredbe o določanju in prevedbi pokojnin. Upokojenec prosvetne stroke morajo dobiti svoj zaključni razred kakor tudi osti uslužbenci, če imajo ustrezno strokovno izobrazbo in delovni staž.

Ante Jelenc, profesor v pok.

Smo pozabili slovenski?

Tovariš urednik! Ondam sem bil z avtom v Novem mestu. Ker mi je primanjkovalo bencina sem se ustavil pri bencinski črpalni na Glavnem trgu. Uslužbenca ni bilo. Na črpalni pod steklom pa je bilo naslednje obvestilo: — »Adresse des Bediensteten Jugoslovetrol Pipan Albin. Topliška 42. Bitte signalisieren oder rufen.« Obvestila v slovenski ni bilo.

Čez nekaj časa je prišel uslužbenec, najbrž Pipan, ki nam je postregel z bencinom. Na vprašanje, zakaj je na črpalni samo nemško obvestilo, smo dobili odgovor: »Kdor želi bencin, naj vpraša ljudi, kje sem, sicer pa ni razumejo nemščino.«

Ali je dolenski metropola Novo mesto prespala okupacijo in osvobodilno borbo? Ali obvestilo v nemščini posebej turizem, če je tujci potem hvala lepa za tak turizem. Vladimir Logar

DNEVNA KRONIKA

Prvi kongres biologov Jugoslavije

Zagreb, 12. julija

V Zagrebu se je danes dopoldne začel prvi kongres biologov Jugoslavije, ki se ga udeležuje več kot 1000 strokovnjakov biologov in znanstvenih delavcev, univerzitetnih in srednješolskih profesorjev ter biologov-praktikov. Na kongresu so navzoči tudi zastopniki Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, Srbske akademije znanosti ter Slovenske akademije znanosti in umetnosti, predstavniki prirodoslovnih društev iz vseh republik, društev agronomov, gozdarjev, kemikov

in drugi. V imenu Hrvatskega prirodoslovnega društva, ki je organiziral ta kongres, je navzočce pozdravil eden najstarejših in najbolj zaslužnih jugoslovanskih biologov prof. dr. Fran Tucan. Poudaril je, da je ta kongres prvi v zgodovini jugoslovanske biološke znanosti in da mora biti pregled njenih dosedanjih rezultatov in pokazati, v kakšni smeri se more nadaljevati njen razvoj.

Na kongresu, ki bo trajal štiri dni in ki bo v vseh oddelkih razpravljal o problemih raznih bioloških panog, bo več kot 200 referatov.

Kulturno-umetniški festival italijanske manjšine

Pulj, 12. julija (Tanjug)

Danes je bil v Pulju na polotoku Stoju tradicionalni festival kulturno-umetniških društev,

pripadnikov italijanske narodnostne manjšine iz Istre, Reke in jugoslovanske cone STO. Te manifestacije kulturnega življenja Italijanov, živečih v Jugoslaviji, se je udeležilo veliko število pevskih zborov, orkestrrov, vokalnih kvartetov itd.

Vseh 18 klubov kulture, ki zastopajo osnovne organizacije italijanske unije, je pokazalo, da so postali žarišče kulturnega in političnega življenja Italijanov.

Avtomobilsko in kolesarske dirke ljubljanskih pionirjev

Ljubljana, 12. jul.

Na Trgu revolucije v Ljubljani so bile danes avtomobilsko in kolesarske tekme, ki se jih je udeležilo okoli 70 pionirjev v starosti od 6 do 10 let.

Pri prvi disciplini — v hitrostnem tekmovanju s pionirskimi avtomobili (na pedal) je zmagala pionirka Stana Rozmanova (hči narodnega heroja). V znak priznanja je prejela od podjetja »Tribuna«
nov avtomobilček za pionirski odred »Zlatorog«
na Prulah, kateremu ona pripada.

Potem so bile še ocenjevalne tekme z avtomobili, kjer so morali mladi vozači upoštevati in poznati vsakovrstne prometne znake in predpise. Potem so tekmovali še s tricikli in bicikli. Na koncu pa je bila »Polževa dirka«
z bicikli.

TRIJE DELAVCI — DVA NADZORNIKA

Mnogim partizanom iz slovenskih in hrvatskih brigad so dobro znane težke dostopne vasice pod Gorjanci in Beli krajini. V njih so revni kmetje in bajatari gostoljubno sprejemali naše borce. OLO Crnomelj je sklenil, da poveže tudi tuje vasi z državno cesto. To je vsakakor lepa in hvalevredna zamisel, posebno zato, ker je to zelo pasiven kraj in bi mali kmetje lahko prišli do zasluzka, ki ga zaradi pomanjkanja industrije nimajo. Po daljših pripravah so v začetku junija t. l. začeli delati. Tarifa 26—32 dinarjev na uro z odbitkom za bolniško blagajno in 4% prometnim davkom ni dobro vplivala na odziv. Prišlo je največ 15 delavcev in delo je kar dobro napredovalo. Toda ob prvem izplačilu, ko ni nihče prejel nisi 5000 din ob svoji hrani in težkem fizičnem delu se je udeležba znatno zmanjšala. Prišlo je 3—6 ljudi, in to tanjše 15 let. 6. julija je pa stanje po izjavah delavcev

bilo: trije delavci in dva nadzornika — mislim, da poslednja dva nista imela mnogo posla.

Ce gre delavec kot dninar h kmetu kositi, zasluži znatno boljše in ima pri njem odlično hrano. Tarife, predpisane za to delo, so bile izdane leta 1952 in ne ustrezajo sedanjim cenam živil. Podjetja, kolikor se držijo predpisanih tarif, kdaj pa kdaj delajo dobiček, kar vsekakor pozitivno vpliva na življenjsko nivo delavcev. Mislim, da bi delo napredovalo in cesta bi bila zgrajena v predvidenem roku z eventualno dotacijo nekaj sto tisoč dinarjev. Ce delavec prejme 180—200 din na dan pri težkem fizičnem delu, kjer potrebuje dobro hrano, raztega mnogo obleke, se ne bo rad odločil za delo.

Sicer se bo pa izpolnilo mišljenje delavcev, ki so mi rekli: Upamo, da jo bomo trije zgradili do oktobra.

člani Izvršnega sveta LRS tov. Ivan Maček, Viktor Avbelj in Zoran Polič, predsednik sindikatov Slovenije Janko Rudolf, predsednik MLO Ljubljana Jaka Avšič in sekretar MK ZK Vlado Krivic, tov. Etbín Kristan, zastopniki grafičnih delavcev ter približno 2000 borcev in domačinov. Pred 12 leti

njih vasi za svoj praznik, ki ga bodo vsako leto proslavili. Tokrat je obsegala proslava, razen odkritja spominske plošče, tudi skupen odhod k Sv. Urhu na grob žrtev fašističnega terorja, kamor je odšla večina udeležencev. Popoldne pa je bilo v gozdovih pod Molnikom partizansko taborjenje,

Iz dni, ko je Črna gora zažarela v plamenu upora

RAZGOVOR TOVARIŠA TITA Z UREDNIKOM RADIA TITOGRAĐ

Ob trinajstem juliju, dnevu vstaje črnogorskega naroda, se je direktor radia Titograd Veselin Juranović obrnil na predsednika republike tovariša Tita s prošnjo, naj bi za njihove poslušalce opisal svoje vtise o bojih črnogorskega naroda za osvoboditev.

Tovariš Tito se je odzval prošnji radia Titograd, odgovoril na nekatera vprašanja in opisal svoje spomine na dneve upora črnogorskega naroda in na čase, ko se je mudil v Črni gori.

Radio Titograd je sinoči oddajal pogovor s tovarišem Titom. Priobčujemo izvlečke iz pogovora s predsednikom republike.

»Tovariš predsednik, ob dvanajstletnici 13. julija prihajam k vam s prošnjo, da bi za poslušalce radia Titograda povedali nekaj spominov na Črno goro iz časov vstaje in narodnoosvobodilne borbe. Zanimajo nas zlasti Vaši spomini na tiste dni, ko ste po seji Centralnega komiteja 4. junija poslali v Črno goro kot delegata tovariša Djilasa in ko ste prejeli prvo poročilo o vstaji.«

»Vas zanima prav tisto obdobje, o katerem vam lahko najmanj povem. Takrat sem namreč imel s Črno goro zelo slabe zveze. Na seji Centralnega komiteja smo sklenili, da pojde tovariš Djilasa v Črno goro, in odšel je tja. Pozneje so bile naše zveze s Črno goro precej dolgo pretrgane, ker tovariš Djilasa ni mogel poslati poročila. Poslati kurirja je bilo zelo težko.

Po 13. juliju, po vstaji v Črni gori, so prišli nekateri ljudje iz Črne gore v Beograd prek Hercegovine in Bosne z legitimacijami partizanske oziroma uporniške oblasti. Pripovedovali so marsikaj. Mislili smo, da pretiravajo. Pozneje pa smo zvedeli, da niso mnogo pretiravali. V Črni gori je bila res izbruhnila splošna vstaja. Slo je za to, da do bimo podrobno poročilo. Reči moram, da smo ga dobili šele v Užicu. Ko je prispel tja kurir, smo poslali v Črno goro tovariša Milutinovića, da bi se na mestu bolje informiral in poslal poročilo, ali pa da bi sam prišel nazaj.

Kmalu potem smo zvedeli, da je vstaja izbruhnila zaradi izdajstva nekaterih ljudi v vrstah upornikov, kakor je bil polkovnik stare jugoslovanske vojske Bajo Stanišić in še nekateri drugi oficirji. Mislili smo, da to ne bo posebno vplivalo na nadaljnji razvoj vstaje. Naša edina želja je bila, da bi se to, kar se je zgodilo v Črni gori, nikjer drugod ne ponovilo. Menili smo, da vstaja, ki je potegnila za seboj tolikšno množico brez zadostnih organizacijskih priprav, ne more imeti trajnega značaja in da bi utegnili ob večjem porazu strašno vplivati na množice, ki niso bile popolnoma zavedne. In tako se je tudi zgodilo. Samo velikim uspehom vstaje v Srbiji, ki se je razvijala popolnoma drugače kakor v Črni gori, namreč postopoma, od majhnih odredov do čet, bataljonov in formiranj velikih partizanskih odredov, torej vojnih formacij, samo tem uspehom v Srbiji se je treba zahvaliti, da v Črni gori ni prišlo do takšnega učinka na vstajo. Najzavednejši ljudje v Črni gori, najzavednejši odredi so ostali tudi potem, morali pa so se umakniti iz zavzetih mest, morali so se umakniti iz mest, kot na primer v Nikšić, od koder so potem napadali, ker sem mislil, da tisto, kar pripoveduje, ne bo mnogo škodovalo. Ker je bil dokaj razgledan, sem sklenil vzeti ga v svoj Vrhovni štab za načelnika, če bi tam ne bil več potreben. Brž ko mi je sporočil, kaj se je zgodilo v Plevlju, sem planil pokonci in rekel: »Pa se je to zgodilo, kar sem predvidel!« Tisti hip sem hotel Arsa pri preči aretirati in ga nemudoma izročiti sodišču, ker je bil glavni krivec.

pa nekako povezati Črno goro z zahodno Srbijo, to se pravi, da bi bili med črnogorskimi in uporniki v Srbiji čim tesnejši stiki. Da bi to dosegli, je tov. Milutinović predlagal, naj bi črnogorski uporniki zavzeli Plevlje. Jaz sem vprašal, koliko je tam sovražnih čet. Tov. Milutinović mi je povedal, da stoji tam divizija, če se ne motim divizija Pustaria. Odgovoril sem mu: »S takšnim lahkim orožjem, kakršnega imate, ne morete zavzeti mesta, ki ga brani divizija s težkim orožjem, marveč morate poslati k Plevlju dva do tri bataljone, ne da bi se spustili v večje boje, tako da se združite s srbskimi četami, ki so takrat bile najsrdečije boje z Nemci, nadaljujoči prvo ofenzivo.« Pozneje, ko smo se umikali, je tov. Milutinović odšel. Pri tem je rekel, da bo pogledal, kako je tam na terenu z oficirji. »Menda že nekaj znajo.« Odgovoril sem mu: »Verjamem našim oficirjem in verujem v njihovo poštenost, nič kaj pa ne verujem v njihove izkušnje, da bi znali voditi takšno vojno, kakršna je partizanska, ki je treba ohraniti slehernega človeka in vsako puško, ko je zelo važno zmagati ali ne zmagati, in sam napačen korak pa lahko ima katastrofalne posledice. Ukazal sem, da ne smejo napadati Plevlja. To sem rekel Milutinoviću, in s tem ukazom se je vrnil v Črno goro. Pozneje, ko v Srbiji nismo več mogli ostati in ko smo se po neprestanih srditih bojih umaknili prek Uvca v Sandžak, ko sem prišel s štabom partizanskih odredov — z Vrhovnim štabom na Bistrico in v Novi Varoš, smo zaslišali iz Plevlja grmenje topov. Pozneje je prispel v Bistrico neki kurir, če se ne motim, je bil študent beogradske univerze, in rekel: »Boji se hitejo že drugi dan.« Vprašal sem ga: »Kdaj si prispel?« »Včeraj,« je odgovoril. »Naši so od vruga. In zdaj razbijajo zadnja oporišča.« Čudno se mi je zdelo, da je bilo slišati čedalje hujske grmenje topov, kajti če bi bili naši v mestu, bi morali topovi utihniti. »Ali nimate topov?« sem ga vprašal. »Nimamo.« Tedaj me je začelo malo skrbeti; kurirja sem poslal nazaj, da bi sporočil, da smo na pohodu pri Novi Varoši in če je potrebno, da jim lahko prihitimo na pomoč. Resda urejamo enote, vendar pa bi lahko to ali ono tja poslali. Kurir je odšel in nikoli več ga nisem videl in tudi ne vem, ali je tja sploh prispel. Ko smo se nastanili v Drenovi, me je ponoči nekdo zbudil in mi raportiral: »Tovariš komandant, pri Plevlju smo bili poraženi.« Vstal sem in videl, da je bil Arso Jovanović. Poznal sem ga, ker je prihajal k meni v Užice. Tam mi je razlagal svoje strateške misli, ki so se mi zmeraj zdele megalomanske. Nisem mu hotel ugovarjati, ker sem mislil, da tisto, kar pripoveduje, ne bo mnogo škodovalo. Ker je bil dokaj razgledan, sem sklenil vzeti ga v svoj Vrhovni štab za načelnika, če bi tam ne bil več potreben. Brž ko mi je sporočil, kaj se je zgodilo v Plevlju, sem planil pokonci in rekel: »Pa se je to zgodilo, kar sem predvidel!« Tisti hip sem hotel Arsa pri preči aretirati in ga nemudoma izročiti sodišču, ker je bil glavni krivec.

Arso je nagovoril tovariše in rekel, da bodo v naskoku zavzeli Plevlje. Rekel sem: »Dobro, kaj pa zdaj?« Odgovoril je: »Vojska razpada in kmetje se vračajo domov.« »Ali imate čvrst bataljon?« sem povprašal. »Imamo.« »Kateri je?« Našel mi je lovčenski in nekaj drugih bataljonov. Rekel mi je, da se je lovčenski bataljon v mestu junaško boril. »Te enote nemudoma umaknite daleč od mesta,« sem mu rekel, »ker bodo začeli Italijani protinapade, da bi vas popolnoma razkropili. Umaknite se daleč, blokirajte pot med Prijepoljem in Plevljem, da bi presekali komunikacije in onemogočili, da bi nas Italijani vznemirjali.«

Poslal sem ga nazaj, in pozneje, ko so bile naše čete, ki so prispеле iz Srbije, reorganizirane, sem odredil, naj se dva bataljona — lovčenski in še neki drugi — vključita v Prvo proletarsko brigado. To sta bila prvi in drugi črnogorski bataljon — kombinirani bataljon. Potem sem ukazal, naj ta dva bataljona, ki sta bila blizu Plevlja, odkorakata na Rudo in se vključita v Prvo proletarsko brigado. Ko je bila formirana Prva proletarska brigada, sem poslal lovčenski bataljon naprej, k izviru Lima v Drino, da bi zavzel ta kraj, ker je bila to pot, po kateri bi morali iti, in zavaroval ta naš prehod.

To so nekateri momenti iz mojih prvih spominov. Ti spomini so mi bili zmeraj pri srcu — to so bili junaški časi. Reči moram, da so bile storjene zelo velike napahe. In na te napahe smo gledali skozi prste, ker nam je bil pri srcu sleherni človek. Arsa Jovanović si je pozneje končal življenje.

Drugo obdobje mojih spominov iz Črne gore je iz Foče. V Črni gori so bili takrat zelo hudi časi. Po porazu pri Plevlju sta se malone dve tretjini moštva razšli. Ljudje so odšli domov. Odšli so zlasti kmetje. V partizanskih enotah so ostali samo komunisti in zavedni rodoljubi. V Črni gori je imelo vse to strašen odmev, ker so četniki delali s polno paro. Draža Mihailović se po porazu v Srbiji, kjer smo mu za zdajki hud, smrtne politični in vojaški udarec, ni več mogel postaviti na noge.

Tovariš Tito je potem govoril o Italijanih in petkolonaših, kakor sta bila Bajo Stanišić in Krsta Popović, ki sta sodelovala z Italijani. Z domačinimi izdajci sta organizirala četniške odrede in potem je postal položaj v Črni gori zelo težaven. Potlej je tovariš Tito govoril o porazu neke partizanske čete na Sinjajevini pri Kolašinu in o tem, da ga je tovariš Djilasa prosil, naj bi eden izmed obeh črnogorskih bataljonov takoj odhitel na pomoč.

»Sklenil sem,« je rekel tovariš Tito, »poslati prvi črnogorski bataljon in ob njegovem odhodu sem v govoru rekel, naj gredo tja pomagat, ker se je takrat začela v Črni gori ofenziva četnikov in Italijanov. To je bila ofenziva četnikov in Italijanov v Črni gori, ena izmed faz Tretje ofenzive, ki se je zelo počasi razvijala. Ko je ta bataljon prispel na Sinjajevino, je prodiranje nekoliko zastalo.«

Tovariš Tito je potem govoril o razvoju Tretje ofenzive, v kateri so sodelovale velike sile Italijanov in Nemcev iz Rogatice in ustašev iz Bosne.

»Umaknili smo se proti izlivu Pive v Taru,« je nadaljeval tovariš Tito, »na Pivsko planoto in na levi breg Pive. Mislil, da smo bili v Negobudji, ko smo dobili s Sinjajevine poročilo od tovariša Djilasa, da je položaj težaven, da sovražnik prodira in da ne bodo mogli vzdržati, da naši ljudje tri do štiri dni niso jedli, da so strašno izčrpani in da se bodo morali umakniti. Ta umik nam ni bil strašen. Bili smo vajeni umikati se, napadati in prodirati, to je bila naša taktika. Tu pa smo se morali umakniti v težavnem položaju, ker smo vsi zimo pričakovali letala iz Sovjetske zveze. V Negobudji smo imeli pripravljeno letališče (tovariš Pijade je čakal tam malone mesec dni). Jaz sem bil v Pivi, Moša pa v Negobudji. Prišel sem v bližino Pišča Bali smo se, da bi to letališče izgubili. Z Moskvo smo imeli zvezo, toda tam so kar naprej odlasali, in ko smo ponoči zaslišali letala, smo mislili, da lete k nam, pa so zavezniki metali orožje četnikom. Potem smo krenili pred Stulca proti Zabljaku, da bi videli, kaj je. Med potjo sem dobil od Jove Kapičića s Sinjajevine — bil je komandant bataljona — ganljivo pismo, poročilo: »Boj je srdit. Mi se borimo in borili se bomo do zadnjega. Enega samega bomo pustili, da Vas obvesti, kako je bilo.«

Tovariš Tito je nadalje pripovedoval, da se je sovražna ofen-

ziva dokaj razmahnila in kako so Italijani prodirali proti Grahovu, kjer je položaj branil Sava Kovačević. Da jih ne bi odrezali, so sklenili odriniti proti Gorenskemu v vas Pružane. Potem je opisal podrobnosti srditih bitk, ki so razvnelemale na Durmitorju, pri Gackem. Pozneje so sklenili se umakniti prek Volujka in Magliča v Tjentiško dolino, kjer bi se ranjenci zbrali in si opomogli, čete pa bi se uredile.

V Tjentištu so sklenili odriniti v zahodno Bosno in tam podpreti partizansko gibanje. Ta pohod je bil zmagovito zaključen. Na Tjentištu je ostala samo ena brigada, in sicer brigada Save Kovačevića, da bi čuvala ranjence, dokler si ne bi opomogli. Ta brigada je bila dobro preskrbljena s hrano.

Govoreč nadalje o Četrtri ofenzivi, je tovariš Tito nadaljeval:

Branko Sotra: Prevoz ranjencev

»Ko je bila Četrta ofenziva na Neretvi končana, ko smo zmagali, smo lahko začeli neovirano uničevati in razbijati četnike. Nemci so bili namreč tam precej razredčeni in zato so boje opustili. Potlej smo prišli v Črno goro z namenom, da bi razbili četnike in popravili politični položaj ter prodrli proti Kosovu in Metohiji, da bi morda Nemcem pretrgali zvezo z Makedonijo, ker je bila ta zveza za njihov promet najobčutljivejša. Razen tega smo mislili, da bi bilo dobro, če bi dosegli Leskovec in industrijske kraje, da bi zbrali ljudi ter okrepili in pomnožili naše brigade in divizije. Toda sovražnik je zavohal naš načrt in se pripravil na Peto ofenzivo. Takrat sem se z Vrhovnim štabom — bilo je konec maja — nastanil pri Djordjeviču Stalu, od koder sem vodil operacije. Nekega dne sem dobil od naših enot, ki so bile v bližini Plevlja, poročilo, da od Prijepolja proti Plevlju nepretrgoma prihaja transport, da prihaja vojska na pokritih kamionih in da ni znano, kaj je na njih. Potem sem dobil radiogram, da se od Imotskega prek Mostara, proti Gackemu pomika nepretrgoma kolona nemške vojske. Takoj mi je bilo jasno, da nas hočejo Nemci na tem področju obkoliti, da bi bitko, ki so jo bili izgubili, nekako končali v svojo korist.«

Potem je tovariš Tito govoril o zaščiti ranjencev, o borcih, ki so bili oboleli za pegavico in o tem, da je bilo sklenjeno, naj bi čete, ki so bile nad Fočo, blizu Celebića, zavzele položaj za Ščapan poljem, na Zlatnem Boru, čete pri Plevlju pa naj bi se umaknile. Sklenjeno je bilo, da bi se čete, ki so bile na pohodu proti Kosovu in Metohiji, umaknile in se znova vrnile proti Bosni. Sklenili smo zagotoviti si prostor za prodor sovražnega obroča, tam kjer še ni bil povsem sklenjen. Prek Zelengore je bil za nas najprikladnejši teren, toda Nemci so od Foče zelo hitro prodrli proti Tjentištu, na drugi strani pa so začeli od Gacka prodirati proti Gornji Barji in Suhi. Tedaj sem ukazal, mislim da je bila Druga proletarska, ki se je mudila na Zlatnem Boru, naj njena dva bataljona nemudoma odrineta proti Vučevu, da bi ga zavarovala, če bi Nemci slučajno zavzeli mesto. Če bi namreč zavzeli to planoto — Gorensko je bilo že v njihovih rokah — tedaj bi bil za nas ves ta prostor odrezan.

Za nas je bil to zelo srečen izhod, kajti brž ko so se naše čete umaknile na Vučevu, so se od druge strani pojavile nemške čete. Tako je naš bataljon Druge proletarske v jurišu vrgel Nemce nazaj in zavzel položaj. Toda ne glede na veliko naglico in na naše naglo reagiranje so bili tudi Nemci zelo urni, imeli so zelo mnogo tehniko. Razen tega so bili številčno neprimerno močnejši, imeli so letalstvo in težko artilerijo, skratka, udarjali so na nas z velikimi silami. Tedaj

sem ukazal, naj se naše čete umikajo proti Vučevu in Magliču v smeri Tjentišta in Zelengore, kjer naj bi se odločili, kaj bomo storili. Nisem se bil namreč še odločil, ali bomo odrinili proti Vzhodni ali Zahodni Bosni. Začela se je dolgotrajna borba, Dr. ga proletarska ga ni mogla zavzeti, ker so se bili Nemci utrdili in ker so imeli močne položaje. Jurišali smo in vtem ko ko so šle enote naprej, da bi zavarovale prehode proti cesti iz Kalinovika proti Foči, kjer bi nam morda sovražnik preprečil prehod, sem se z Vrhovnim štabom vračal na Pivo, proti Magliču. Bilo je očitno, da se v Črni gori nikakor ne bomo mogli držati.

Sele pozneje, na Suhi, sem dobil brzojavko od Druge dalmatinske, ki je imela nalogo

sile. To je tretje obdobje mojih spominov na Črno goro, nič kaj prijetno. Ko tako gleda človek nazaj, je lahko ponosen, da smo se s tolikšnimi krvavimi žrtvami in napori borili s sovražnikom in nazadnje vendarle zmagali.«

»Tovariš predsednik, dovolite mi, da Vas ob tej priložnosti vprašam po nekaterih Vaših spominih na prvo bivanje v Črni gori, ko ste avgusta 1940 prišli na osmo partijsko konferenco.«

»Takrat sem prišel na osmo partijsko konferenco iz Beograda kot inženir Babić. Bila je strašna vročina. V Podgorici sem se zglasil na javki v neki trgovini in tam je bila javka splošno znana. Vsi so si šepetali, toda takoj so me odvedli v neko hišo, kamor je prvi prišel nekdo, o katerem zdaj žal ne moremo reči, da se je najbolje izkazal — Božo Ljumović. Iz tiste hiše me je neki šofer odpeljal v Zabljak. Nikoli prej nisem bil v Črni gori. Ne samo po naravnih lepotah, marveč tudi po običajih in ljudeh mi je izredno ugajala. Sredi ceste je ustavil avto mož z dokaj markantno brado in vprašal: »No, kam si pa namenjen, prijatelj?« »V Zabljak.« »V Zabljak?« mi je rekel, ko da je bil kapetan pri kralju Nikoli. »Kaj pa misliš početi v Zabljaku?« me je vprašal. Rekel sem mu, da imam tam opravke, in da bi se rad malo odpočil. »Ali je tam kak hotel?« »Da, zelo lep hotel imamo, in zelo rad bi vam povedal svoj primer.« Rekel sem mu, da se mi mudi. »Ali hočete pristi v avto?« sem ga vprašal. »Ne morem,« je odgovoril, »kratko pa vam hočem so povedati.« Všeč mi je bila ta neverjetna ljubeznivost ljudi, da začno neznanemu človeku, ko da ga že zdavnaj poznajo, takole pripovedovati. Takšnih primerov sem doživel še več.

Prišel sem v hotel v Zabljaku. Njegov lastnik je bil Cerović, ki je padel pri nas v vojski, njegov sorodnik Komnen Cerović pa je bil študent in je gostom stregel. V hotelu sem našel polno dvorano beogradske buržoazije, ki se je bila prišla iz Budve na Zabljak hladiti. Komnen Cerović je imel težave, ker so bili med gosti gotovo tudi policisti. Hitro mi je dal večerjo in pripravil vse potrebno, da bi šel spat. V tej hiši smo imeli konferenco. Moram reči, da je bila ta konferenca dokaj dobro organizirana. Čeprav nam je predla trda, je šlo vse dobro. Najslabši vtis je napravil name izpad poznejšega komisarja v narodnoosvobodilni vojski Petričevića. Tega človeka nikoli prej nisem videl,

Branko Sotra: Kolona

niti vedel zanj. Na tej konferenci je neverjetno nesramno nastopil proti Blaži Jovanoviću, tako da sem moral posredovati. Ta Petričevićev primer je zdaj, po vojni, popolnoma razumljiv. To so torej nekateri spomini iz tistih časov.

»Na koncu bi rekel,« je pripomnil tovariš Tito, »da ima črnogorski narod na kaj biti ponosen. V tej borbi je prispeval velike žrtve. In lahko je ponosen na to, da je prvi dvignil puško proti okupatorju, ne glede na to, da je imel v svojih vrstah izdajalce, in da je znal pozneje po svojih najboljših sinovih oprati vse madeže, ki so mu jih napravili razni izdajalci.«

Ob praznovanju 15. julija najpristruje čestitam črnogorskemu narodu in mu želim največje uspehe v nadaljnjem njegovem razvoju v srečo njegove ožje domovine Ljudske republike Črne gore in v srečo vse skupnosti.« Je zaključil predsednik Tito svoj pogovor z urednikom radia Titograd.

—Branko Sotra: Počitek

POLOZAJ NA KOREJI

Navzlic sporazumu z Robertsonom Sing Man Ri še vedno izsiljuje

Robertson se je vrnil v ZDA - Sing Man Rijeve izjava o sporazumu še preden je bilo objavljeno besedilo - Clarkov načrt v zvezi z vojnimi ujetniki

Pan Mun Jom, 12. julija (AFP). Delegaciji vojskujočih se strank sta imeli danes dopoldne sestanek. Predstavnik Združenega poveljstva je izjavil, da so se na današnjem sestanku razgovarjali o nekaterih konkretnih vprašanjih, ni pa hotel ničesar povedati o morebitni izmenjavi not oziroma dokumentov med sestankom.

Prihodnji sestanek bo jutri dopoldne. Predsednik Južne Koreje Sing Man Ri je danes izjavil, da Južna Koreja ne bo priznala premirja, vendar pa se mu tri mesece ne bo upirala. To izjavo je dal nekemu ameriškem novinarju, še preden je bilo objavljeno uradno sporočilo o sporazumu, ki je bil došen ob razgovorih med njim in Walterjem Robertsonom.

Predsednik Eisenhower je od nas zahteval, naj sprejmemo v celoti sporazum o premirju. Mi pa nismo mogli iti dalje, je dejal Sing Man Ri in pristavil, da se nikakor ne more pridružiti ameriški vladi v njenem prepričanju, da bo v miru ustvarjena enotnost Koreje in da bodo dosegli, da bodo kitajske čete zapustile Korejo v treh mesecih. »Mi v to ne verujemo, privolili pa smo, da bomo čakali tri mesece,« je dejal Sing Man Ri.

Ri je dalje izjavil, da je dobil zagotovilo generala Clarka, da indijske, češke ali poljske čete ne bodo prišle na Korejo in da

je v sporazumu z Robertsonom predvidena izpustitev vseh kitajskih ujetnikov, ki se nočejo vrniti v domovino, naj »grede kamorkoli hočejo«. Za protiuslugo, je dejal Sing Man Ri, je Južna Ko-

Poveljnik oboroženih sil Združenih narodov general Marc Clark je izdelal načrt za rešitev problema, ki je nastal zaradi zahtev južnokorejskega predsednika Sing Man Rija, naj se ne bi indijske čete in druge enote, določene za nadzorstvo nad ujetniki, izkrcale v Južni Koreji. Iz poučenih virov se je zvedelo, da je Clark predlagal, naj bi te enote prišle v stik z vojnimi ujetniki šele po podpisu premirja. Tako bodo lahko

Vojski na Koreji so se doslej že nekajkrat veselili ob vesti, da bo kmalu podpisano premirje...

Strauss bo obiskal Jugoslavijo

Beograd, 11. julija. (Tanjug). Bivši minister v laburistični vladi Velike Britanije gospod G. R. Strauss bo preživel svoj letni odih v Jugoslaviji. Prihod gospoda Straussa v Jugoslavijo pričakujejo avgusta.

O grško-bolgarskih razgovorih

Atena, 12. julija (AFP). Po sporočilu grškega generalnega štaba za narodno obrambo se bosta grška in bolgarska delegacija, ki bosta razpravljali o neurejenih obmejnih vprašanjih, sestali 1. avgusta v Svilengradu na bolgarskem ozemlju. Prvemu sestanku bodo sledile še nadaljnje konference izmenoma na bolgarskem oziroma na grškem ozemlju.

Sestanek Nehruja z Alijem

New Delhi, 12. julija. (Tanjug). Glede na bližnji obisk indijskega predsednika Nehruja v Karachiju in na njegov sestanek s pakistanskim predsednikom Mohamedom Alijem poudarjajo danes v Delhiju, da bi bilo pretirano pričakovati »splošni rezultat« glede rešitve spornih vprašanj. Doslej so dosegli prijateljsko vzdušje. Sestanek med Nehrujem in Alijem pa bo pripravil pot za nadaljnja pogajanja in pripomogel k upostavitvi prijateljskih odnosov.

Vodja desnega krila bo zapustil Kongresno stranko

New Delhi, 12. julija. — Po vesteh, ki krožijo v krogih blizu vodstva kongresne stranke, bo vodja desnega krila stranke Tandon v kratkem zapustil kongresno stranko. Tandon je bil predsednik Izvršnega odbora kongresne stranke, že dalj časa pa ni bil aktiven. Ne strinja se z Nehrujem glede številnih organizacijskih vprašanj ter glede vprašanja odnosov s Pakistanom, zaradi česar je demonstrativno izostal s poslednje konference kongresa v Agri.

Bartoli stalno izziva

Trst, 12. julija. Demokratski predsednik tržaškega občinskega sveta Bartoli je sinoči izrazil odprtost nekega filatelističnega krožka v Trstu in vnoči trdil, da je pričakovati »skrajšajo priključitev cone A STO Italiji«. Izjavil je, da poštne znamenje te cone »v kratkem ne bodo imele več za filateliste nobene vrednosti, saj bo z njih izginil znak angloameriške vojaške uprave.

Bartoli je bil prav tako navzoč pri otvoritvi neke filatelistične razstave, na kateri je bila, kakor piše današnja iredentistični tisk, razstavljena serija poštinih znamk s slikami z Reke, ki »kažejo tragedijo tega italijanskega mesta, po katerem sedaj hodijo Jugoslavan«.

Odstop demokratov v Mc Carthyjevem pododboru

Washington, 11. jul. (Reuter). Trije demokratski člani senatnega pododborja za raziskovanje protiameriške delavnosti so danes odstopili iz protesta, ker je bilo senatorju Mc Carthyju izglasovano pooblastilo, da izključno sam izbira in odpušča uslužbenca svojega pododborja.

reja privolila, da ne bo izpustila preostalih 8600 severnokorejskih ujetnikov, ki vračajo repatriacijo in ki so še zmeraj v rokah Združenega poveljstva.

Posebni odposlanec predsednika ZDA Walter Robertson, ki je zaključil pogajanja z južnokorejskim predsednikom Sing Man Rujem, je danes zapustil z letalom Seul in odpoval v ZDA. Ob odhodu iz Seula ni hotel komentirati sporazuma, ki ga je dosegel s Sing Man Rujem. Toda spriči vesti, da je Sing Man Ri dal izjavo v zvezi s sporazumom, je Robertson izrazil nezadovoljstvo, izjavljajoč, da se je na izrečno Rijevo zahtevo zavezel, da ne bo dal nobene izjave pred deseto uro v nedeljo dopoldne. Ta obveznost se je po njegovih besedah nanašala tudi na južnokorejsko vlado.

Južnokorejski veleposlanik v ZDA Jun Can Jang je sinoči izjavil, da se bo Južna Koreja ravnala po pogojih sporazuma, ki je bil sklenjen z ZDA o korejskem premirju, čeprav »ta sporazum ni takšen, kakršnega smo se nadejali«.

Jun Can Jang je izjavil, da bodo severnokorejske oborožene sile bržčas vnovič napadle Južno Korejo, da pa Južna Koreja kljub temu zaupa v obljube predsednika ZDA Eisenhowerja, da si bo prizadeval na miroljuben način ponovno združiti Korejo in da bo pomagal Južni Koreji proti invaziji.

enote izmenjale ujetnike, ne da bi pri tem stopile na ozemlje pod nadzorstvom južnokorejskega predsednika.

Pekinski radio je danes poročal, da sporazum med Robertsonom in Sing Man Rujem ne daje upanja, da bo v kratkem dosežen mir na Koreji, saj ne vsebuje jamstev, da bo Južna Koreja pristopila k sporazumu o premirju.

Pearsonov odgovor Nehruju o sklicanju Generalne skupščine

New Delhi, 12. julija. (AFP). Predsednik Generalne skupščine OZN Laster Pearson je odgovoril predsedniku indijske vlade Nehruju na njegovo tretjo zahtevo, naj bi sklicali izredno zasedanje Generalne skupščine, ki bi proučevala položaj na Koreji.

Čeprav besedilo tega odgovora še ni bilo uradno objavljeno, se je iz dobro poučenih virov zvedelo, da je Pearson pristal, naj bi ob normalnih okoliščinah sklicali izredno zasedanje Generalne skupščine takoj po podpisu premirja v Koreji, pred tem pa naj bi bilo zasedanje skupščine v primeru, da izredno zasedanje ne bi bilo v pametnem roku, oziroma, če bi Združenim narodom zaslili v daljšo zagato.

Sodiijo pa, da je Laster Pearson prav tako izrazil mnenje, da bi lahko sklicali Generalno skupščino do konca tega meseca.

ARGENTINA

Prepoved trgovanja z uranom

Buenos Aires, 12. julija. (UP). Argentinska vlada je danes objavila uredbu, po kateri sta prepovedana nakup ali prodaja argentinskega urana brez posebnega dovoljenja nacionalne komisije za atomsko energijo. Uredba prav tako določa, da naj komisija podpre proizvajalce in rudarske kooperative pri raziskovanju radioaktivne kovine

SVEDSKA

Novi predsednik mednarodne sindikalne zveze

Stockholm, 12. julija. (UP). Na večeršnjem zaključni seji kongresa Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov v Stockholmu so izvolili generalnega tajnika belgijske mednarodne federacije transportnih delavcev Omarja Beuca za novega predsednika konfederacije. Becu je bil izvoljen namesto britanskega sindikalnega prvaka Vincenta Tewsona, ki je bil na tem položaju od leta 1951. Tewson je bil tokrat izvoljen za podpredsednika namesto Arthura Deakina.

Ob razpravi o izvolitvi Izvršnega odbora Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov je nastala burna diskusija. Države Severne in Južne Amerike, Azije in Afrike so namreč zahtevale, naj bi se povečalo število njihovih predstavnikov v upravnem odboru. Njihovi zahtevi so ustrezili in je dal kongres dve mesti Izraelu in Izvršnem odboru, Pakistanu in Braziliji pa po eno.

Rim in narodnostne manjšine

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Rim, 12. julija. — Tik pred občinskimi političnimi volitvami v Italiji je nastala razprava, ki je sicer utonila v poplavi večjih žolčnih predvolilnih polemik, ki pa nikakor ni tako drobna, tako brezpomembna, kakor je bila videti tedaj v političnem vrvenju. De Gasperi je ob koncu svoje volilne turnee v nekem govoru v Trenti dejal tudi tole: »V zgornji Nadiški dolini (Alto Adige) ni Nemcev, tamkaj so samo Italijani, ki so tamkaj ostali po svoji svobodni odločitvi za uradno zavrnitvijo opcije leta 1938 in še bolj uradno obveznostjo, da so umaknili opcijo leta 1949. Tako so le-ti samo del velike italijanske družine.«

De Gasperijeva izjava je došla po nekaj dnevih polemičen odgovor. List »Dolomiten«, uradno glasilo manjšinske »Južnotirolske narodne stranke«, ki izhaja v Boznu, je napisal tole: »V zgornji Nadiški dolini ni Italijanov, ki govore nemški jezik in ki so svobodno izbrali narodnost, pač pa edinole Nemci, ki so proti svoji volji postali italijanski državljani. Nepriznavanje teh pravic Nemcem v samoodločbi je in bo vselej dejanje zahtevanja in pritiska, ki ju v Italiji izvajajo proti njim.«

Kaj je tokrat odkrila kratka polemika, ki jo je sprožil De Gasperijev govor? Ze v imenu pokrajine opozarja na spopad, ki se je razkril v tej polemiki. De Gasperi je imenoval pokrajino »Alto Adige«, medtem ko jo list »Dolomiten« in Južnotirolska narodna stranka, ki izdaja ta časopis, imenujeta »Južno Tirolsko«.

Takoj po minuli vojni je Avstrija zahtevala, naj se Južna Tirolska vrne v svoje meje. Toda po posredovanju Vatikana (ki je izrazil okoliščino, da je bila v Italiji na krmilu Demokratska stranka, a v Avstriji ljudska prav tako katoliška stranka, je bil spor poravnán s sporazumom, ki sta ga De Gasperi in Gruber podpisala leta 1946 v Parizu. Ta aranžma je določal, da je treba priznati italijansko državljanstvo tudi tistim Avstrijcem iz Južne Tirolske, ki so med ali pred vojno optirali ali se preselili v Avstrijo. To so »italijanski državljani«, o katerih govori De Gasperi, da so to postali s »svojo svobodno odločitvijo«. Na tej klavzuli je vztrajal sam avstrijski predstavnik, ne da bi potrdil italijanstvo pokrajine, pač pa, da bi ga nasprotno zanikal s tem, da bi vrnil Južno Tirolsko Avstrijcem, ki so se bili izselili, s tem, da jim je zajamčil italijansko državljanstvo proti »morebitnemu podržavljenju njihovega premoženja«.

Ta pogodba ni prinesla Avstrijcem v tej pokrajini njihovih narodnostnih pravic.

Glasilo avstrijske vladne stranke »Tiroler Nachrichten« piše o avstrijsko-italijanskih nesoglasjih zaradi položaja Avstrijcev na Južnem Tirolskem: »Dunajska vlada se je v dogovoru s predstavniki Zgornje Nadiže vselej borila za obrambo pravic in koristi nemške etnične skupine južno od Brennerja.« Časnik obžaluje, da v tej pokrajini ni bilo plebiscita. Položaj Nemcev v nadiški pokrajini je vzbudil reakcijo tudi v samem dunajskem parlamentu. Tirolski poslanec Gschntzer je poudaril konec leta 1952 v dunajskem parlamentu, da je »odcepitev Južne Tirolske hudo prizadelo Avstrijo in da te rane ne bo mogla tako lahko za-

celiti«. Pariška pogodba naj bi vsaj »olajšala to rano«. »Toda,« je poudaril Gschntzer, »ni videti, da bi italijanska vlada upoštevala določbe pariške pogodbe.« Pri vprašanju enakopravnosti jezika se na pr. »natanko drže pogodbe« — je poudaril Gschntzer, saj ko lahko državljani govore svoj jezik, pa organi morajo v medsebojnih stikih uporabljati izključno italijanščino.

Vrhu tega je Gschntzer navedel, da je italijanska vlada navzlic pogodbi objavila seznam avstrijskih državljanov, ki jim je prepovedan dostop na Južno Tirolsko. »Gre za ljudi — je poudaril tirolski poslanec v svojem govoru — ki so zahtevali uporabo pariške pogodbe, kar je njihova dolžnost, ki se je ne bodo nikdar odrekli.«

Na koncu je Gschntzer obdolžil italijansko vlado, da zavira tudi izvajanje 10. člena pariške pogodbe, ki določa vzajemno potrditve akademskih diplom, s čimer hoče preprečiti Nemcem iz Južne Tirolske, da bi obiskovali nemške univerze.

Nedavni dogodek je prav tako osvetlil stališče italijanske vlade do narodnostnih manjšin in njihovih pravic. V zvezi s sporazumom in politični konkurenci med demokristjani in kominformisti je vladna stranka menila, da je treba na Južnem Tirolskem dati prednost italijanstvu te pokrajine in zatreti vpliv nemškega prebivalstva, zato je vatičanska stranka predlagala, naj vse italijanske stranke (demokristjani, komunisti, neofašisti, socialni demokrati, liberalci, monarhisti in republikanci) postavijo v Zgornji Nadiži skupnega kandidata za senat, ki bi se uprl Nemcu, kandidatu Južnotirolske narodne stranke. Svoj raznarodovalni pohlep so povečali do take stopnje, da so Togliattiju celo ponudili, naj on predlaga kandidata, samo da bi ga pridobili zase. Kominformovci pa so zavrnili ta predlog in ko so odkrili to spletko, so izrabili demokratski manever tako, da so demagoško poudarili svojo »internacionalizacijo«.

Torej v Italiji ne gre samo za raznarodovalni pritisk italijanske vlade glede na Slovence, pač pa do narodnostnih manjšin sploh za enotno in načrtno politiko, ki jo razkrivajo tudi njene enotne metode.

Znane so že metode »ekonomske asimilacije« in raznarodovanja Slovencev v Trstu in okolici. Italijanski kapital in pomoč, ki prihaja iz tujine, investirajo v industrijo, medtem ko zapostavljajo ostale gospodarske panoge, da bi tako ustvarili ne-

sorazmerje med proizvodnimi zmogljivostmi industrije in kmetijstva. Ko ta razlika postane dovolj velika, začneja na temelju ekonomskih zakonov pritekati delovna sila iz nižje v višjo proizvodno panogo, torej iz kmetijstva v industrijo. V tem primeru je to prehajanje ljudi iz slovenskega kmetijstva v italijansko industrijo, v kateri Slovenci takoj naletijo na organizirani asimilacijski aparat: »Voorite samo italijanski«. Tehniki, inženirji in ostali člani direkcije so Italijani. Kontrolirajo, ali otroci obiskujejo italijanske šole, če pa hodijo v slovensko šolo, tedaj so roditelji v nevarnosti, da bodo izgubili zaposlitev. Pritisk izvajajo tudi italijanske sindikalne organizacije itd.

Iredentistično metodo je Rim hotel uporabiti tudi na Južnem Tirolskem. Pripravljali je načrte za favoriziranje italijanskih industrijskih investicij v Zgornji Nadiži z načrtno naseljevanja italijanske delovne sile, taktične in »ekonomske asimilacije« demškega prebivalstva, zaradi česar je italijanska vlada zadelala na oster odpor južnotirolskih voditeljev, ki poudarjajo nevarnost take »industrializacije« in pridiranja italijanskega kapitala.

Podoba je, da so se te načrtno metode asimilacije mnogo bolj uveljavile v krajih s slovensko narodnostno manjšino, kjer so podedovali »trdne temelje« fašističnega nasilnega raznarodovanja iz časa Mussolinijeve vladavine, ki je morala biti na Južnem Tirolskem zaradi Hitlerja mnogo bolj obzirna.

F. Barbieri

Bohlenovi razgovori

Washington, 12. jul. (UP). Veleposlanik ZDA v Moskvi Charles Bohlen je sinoči prispel v Washington in se takoj po svojem

Charles Bohlen

prihodu sešel z zunanjimi ministri treh zahodnih velesil. Razložil je svoje gledišče v zvezi s poslednjimi dogodki v ZSSR ter svoje mnenje o morebitnem sestanku štirih.

Z VSEH STRANI SVETA

MADZARSKA

Odpis obveznih dobav

Budimpešta, 12. julija. (Tanjug). Budimpeštanski radio poroča, da je madžarska vlada izdala uredbu, po kateri bodo odpisali zastonj kvote dobav kmečkih delovnih združenj. Uredba prav tako določa, da bodo proizvajalce zadruge in posamezniki kmetje oproščeni prve kazni, izrečene zaradi neizpolnjevanja ali zakasnitve v dobavah. Obvezne dobave zadruge se bodo takoj znižale za 10% za vse predmete. Uredba ne bo veljala za čiste člana združenj, ki nameravajo prihodnje leto postati individualni proizvajalci.

Nagyjeve grožnje

Budimpešta, 12. julija. (Tanjug). Novi predsednik madžarske vlade Imre Nagy je dejal v svojem govoru, ki ga je imel sinoči na budimpeštanskem radiu za govorom Rakosija, da bo za mesec objavljen nov zakon o amnestiji, ki hkrati določa tudi odpravo koncentracijskih taborišč. Ko se je dotaknil izstopanja iz kmečkih delovnih združenj, je Nagy dejal, da bo le-to urejeno šele po končani četvi oktobra. Opozoril je na dejstvo da se »sovražna rušična dejavnost« razširila med četvijo in poudaril, da vsakdo, ki se ne bo ravnal po statutu in predpisih vlade in stranke, ne bo mogel računati na izkoriščanje ukrepov, ki jih je objavila vlada. Prav tako ne bodo, kakor je poudaril Nagy, veljale te olajšave za kulake, ki so na »nove ukrepe odgovorili z okrepitvijo svoje akcije«.

ARGENTINA

Prepoved trgovanja z uranom

Buenos Aires, 12. julija. (UP). Argentinska vlada je danes objavila uredbu, po kateri sta prepovedana nakup ali prodaja argentinskega urana brez posebnega dovoljenja nacionalne komisije za atomsko energijo. Uredba prav tako določa, da naj komisija podpre proizvajalce in rudarske kooperative pri raziskovanju radioaktivne kovine

SVEDSKA

Novi predsednik mednarodne sindikalne zveze

Stockholm, 12. julija. (UP). Na večeršnjem zaključni seji kongresa Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov v Stockholmu so izvolili generalnega tajnika belgijske mednarodne federacije transportnih delavcev Omarja Beuca za novega predsednika konfederacije. Becu je bil izvoljen namesto britanskega sindikalnega prvaka Vincenta Tewsona, ki je bil na tem položaju od leta 1951. Tewson je bil tokrat izvoljen za podpredsednika namesto Arthura Deakina.

Ob razpravi o izvolitvi Izvršnega odbora Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov je nastala burna diskusija. Države Severne in Južne Amerike, Azije in Afrike so namreč zahtevale, naj bi se povečalo število njihovih predstavnikov v upravnem odboru. Njihovi zahtevi so ustrezili in je dal kongres dve mesti Izraelu in Izvršnem odboru, Pakistanu in Braziliji pa po eno.

ZDA

Nezadovoljstvo zunanjega ministrstva

Washington, 12. julija. (Reuter). Zunanje ministrstvo ZDA je danes izrazilo nezadovoljstvo spričo odločitve izraelske vlade, da je preselila svoje zunanje ministrstvo iz Tel Aviva v Jeruzalem. Zunanje ministrstvo ZDA je ob tej priložnosti sporočilo, da ne misli preseliti svojega veleposlanštva iz Tel Aviva v Jeruzalem in poudarilo, da sklop izraelske vlade ni v skladu z resolucijo OZN, po kateri ima Jeruzalem mednarodni značaj.

Ameriška ponudba Vzhodni Nemčiji ostane vzhodni

Washington, 12. julija. (UP). — Bela hiša je nocoj sporočila, da je ponudba predsednika ZDA Eisenhowerja, naj bi razdelili hrano prebivalstvu Vzhodne Nemčije, še zmeraj v veljavi, ne glede na kakršnokoli sovjetsko zavračanje in ne glede na sovjetsko trditve, da Vzhodna Nemčija ne potrebuje pomoči v živilih. To je sporočil tiskovni predstavnik Bele hiše Haggerty na konferenci z novinarji.

DANES PO SVETU

Rakos jeva inoč ca novega programa madžarske vlade

Teden dni po govoru predsednika madžarske vlade Imre Nagya je spregovoril tudi Mathias Rakosi. Ponoči je dejstva iz govora, ki ga je imel Nagy 4. julija. Ta dejstva dajejo porazno sliko o položaju na Madžarskem. Tudi on je govoril o »napakah« v industrializaciji, o zapostavljanju kmetijstva in gozdarstva. Seveda pa niti on ni poskušal razložiti vzrokov za te »napake«. Obšel je dejstvo, da je sedanj položaj v državi predvsem posledica podrejenosti Madžarske ZSSR, in govoril o »napakah« v preteklosti kot o »povzrah brez pravega vzroka«.

Vse to pa v Rakosijevem govoru ni niti novo ne bistveno. Nova in bistvena so priznanja, da se je na Madžarskem v minulem letu zgodilo mnogo kaj, da je razvoj ubral smer, ki si je madžarska vlada ni niti namn želela, ko je objavila deklaracijo o »novi politiki«. Rakosi se je ostro obrazil ob tiste, ki »razglasajo, da plan ne drži več, da ni več potrebno izpolnjevati norme, da ni več potrebna delovna disciplina«. Objaja vse, ki pričakujejo trenutno izboljšanje življenjske ravni; podlet, ki mislijo, da lahko »samovoljno« brez sklicevanja spreminjajo plan; zadržanje, ki mislijo, da lahko takoj odidejo iz zadržit itd.

Rakosijeve besede jasno osvetljujejo dejstvo, da so mnogi delavci in kmetje preveč dobesedno razumeli programsko deklaracijo vlade, ki naj bi bila dokaz, da je vlada pripravljena na popravke v politiki, in ki naj bi s tem, da je sploh bila objavljena, imela velik propagandni (dejavno pomirjevalni) učinek.

Rakosi je posvetil delavcem večino svojega govora. Spet jim je objel višjo življenjsko raven, po stari navadi pa jih je pozival, naj več delajo, naj tekmujejo v proizvodnji, naj bodo disciplinirani in naj ne nasadajo »sovražniku, ki hoče zlorabiti pravilne vladne ukrepe«. Vsekaror to ni naključje. Medtem ko je dala vladna deklaracija razen nekaj splošnih ukrepov v smislu liberalizma tudi določene obljube privatnim lastnikom zemlje, trgovcem in obrtnikom, pa delavskemu razredu ni obljubila nobenih bistvenih sprememb — razen bolj polnega žoloda seveda.

Rakosijeva kritika tistih, ki so »napačno razumeli vladne ukrepe«, priča, da se delavci niso zadovoljili z obljubami večjega kosa kruha. Izpolnjevanje obljube in še precej več kot to. Gre za progresivne žnje, ki spodbujajo sistem državnega kapitalizma. Strah pred temi težnjami je vsekaror prislil Rakosija, da je več grozil, kot pa objubljal.

Deklaracija madžarske vlade je tudi posledica spoznanja, da po starem načinu ni več mogoče napredovati. Na objavo je vplival tudi berlinski nauk. Na Madžarskem sicer ni bilo tako množičnega gibanja kot v Nemčiji, toda odpor proti vladnim ukrepom je zadoval, da je moral Rakosi mnogo jasneje povedati kot Nagy. eden dan poprej, kako daleč je vlada pripravljena iti, oziroma točneje, kaj bo poskušala preprečiti. Namesto tankov so za sedaj spregovorile samo grožnje. To pa je v bistvu tudi zelo podobno.

Rakosi je govoril o »zavrnitvi sovražnega napada«, o potrebi po »ofenzivni« proti sovražniku. Kdo je glavni sovražnik in kdo naj zavrne njegove napade? Mar dogodki v Vzhodni Nemčiji niso zadosten odgovor tudi na to vprašanje?

Značilna je Rakosijeva izjava, da je bila treba popravke v vladni politiki objaviti najprej kot skipe partije in jih v okviru partije tudi obravnati. Očitno so tudi številni člani partije — kot bi dejal Rakosi — »napačno razumeli pravi smisel in tempo izvajanja napovedanih sprememb. Morda niso razumeli, da gre samo za ukrepe o normalizaciji splošnega položaja, za stimuliranje proizvodnje, za rešitev obstoječega državnokapitalističnega reda. Morda so se nekateri birokrati zbal za položaje. Rakosi je v govoru jasno razložil prve in pomirli druge.

Madžarski oblastniki si zelo prizadevajo, da bi vzbudili vtis o svoji enotnosti, trdnosti in moči. Menda prav zato je takoj za Rakosijevim govorom Imre Nagy. Najbrž zaradi tega sta prišla v predsedniški konferenci v državi, imelih Farkas, ki sta pri nedavni reorganizaciji izpadla iz politbiroja CK in iz vlade. Zato je Rakosi prejelval navoščeno, da je bil namen reorganizaciji zboljšanje dela vlade in partijskega vodstva in da so bili vsi eliminirani funkcijarnji »ustrezno razporejeni. To ponarjanje enotnosti in moči pa je mnogo bolj podobno priznanju slabosti sistema.

Čeprav je še prezgodaj delati daljnosežne zaključke tako iz Rakosijevih govora kot iz dogodkov na Madžarskem sploh, eno pa vendarle drži: prav nič ne kaže, da se je krija po objavi programske deklaracije vlade ublažila, nasprotno, Rakosijev govor in delovanje peštanske propagande te dni sta polzkuš, kanalizirali procese v državi, izkušnje v Nemčiji in tudi dosedanja izkušnje v Nemčiji dokazujejo, da je to stvar, ki se od daleč ni odvisna od volje in želja oblastnikov.

G. A.

Iz včerašnje atuge izdaje

WASHINGTONU SE JE ZATAKNILO
spricho Berijinega padca in ameriškega taktiziranja z nemškim vprašanjem

Washington, 11. jul. (Reuter). Zasedanje konferencie zunanjih ministrov zahodnih velesil je bilo odgodeno do ponedeljka. Na današnji seji so imenovali dve komisiji strokovnjakov, ki bosta dotlej pripravili načrt protokolov o organizaciji evropske obrambe in o njenem odnosu do Nemčije ter o vprašanju združitve nemških dežel do ustanovitve obeh komisij je prišlo zaradi tega, ker se na današnji seji, na kateri so razpravljali predvsem o zahodno-evropskih in nemških vprašanjih, kakor zatrjujejo tujakinja obveščeni krogi, zunanji ministri sami niso mogli dokončno sporazumeti. Oba protokola naj bi bila kompromisna rešitev različnih stališč.

Po seji je ameriški zunanji minister Dulles izjavil, da so se danes prosto razgovarjali o raznih vprašanjih med njimi tudi o dogodkih v Sovjetski zvezi. Iz vrst francoske delegacije se je izvedelo, da francoska vlada kljub Berijinemu padcu ni spremenila svojega stališča o potrebi četverne konferencie. Podobno stališče je zavzel tudi angleški delegat Salisbury.

Dulles se je danes dopoldne sestel s Salisburyjem in sta razpravljala o bližnjem vzhodu. Jutri se bo Dulles sestel z Bidaulitom. Razgovori se bodo nanašali na vojno v Indokini.

Washington 11. jul. (Od stalnega dopisnika). Konferenca zunanjih ministrov zahodnih sil zaseda v posebej urejeni dvorani v stari stavbi »State departementa«. Filmskim družbam so dovolili le snemanje, ameriški britanski in francoski novinarji so toliko na dobrem, da jih njihove delegacije sproti obveščajo o razvoju razgovorov.

Ameriški viri ne skrivajo zadovoljstva, da je po njihovem mnenju aretacija Berije prispevala nov dokaz za tezo državnega tajništva za zunanjo politiko o potrebi odločnejše politike namesto razgovorov o sovjetskih voditeljih Britanci so kljub temu za kompromisno rešitev in se nočejo popolnoma odpovedati ideji o četverni konferenci. Zato ne izključujejo možnosti, da bodo Angleži skušali Francoze in Američane prepričati vsaj o potrebi sestanka s sovjetskim zunanjim ministrom.

Objava Bele hiše, da so ZDA ponudile Vzhodni Nemčiji pomoč v hrani, kaže, da bodo Američani ubrali taktiko propagandne bitke za Nemčijo, namesto kakor druge realnejše poti. Jaša Levi

Berlin, 11. jul. (Reuter). Vzhodnonemška vlada je danes objavila, da ponudbe ameriškega predsednika Eisenhowerja, ki ji je dal na razpolago 15 milijonov dolarjev za omiljenje bede v Vzhodni Nemčiji, ne more sprejeti. Ponudbo označuje celo za provokacijo in žalitev. Če Američani že hočejo pomagati, pravi poročilo, naj pristanejo na neomejeno trgovino med Zahodom in Vzhodom, naj razveljavijo pogodbi o evropski obrambi skupnosti in Schumanov pakt ter naj pristanejo na četverno konferenco.

Beblerjevo slovo od Aten

V novi fazi hladne vojne
složno nadaljujmo napore za pomirjenje in obrambo

Atene, 11. jul. (Tanjug). Nočoj je odpotovala v domovino jugoslovanska delegacija, ki se je pod vodstvom državnega podtajnika dr. Aleša Beblerja udeležila atenske konference Balkanskega sporazuma. Na železniško postajo so jo spremili zunanji minister Stefanopoulos, grški veleposlanik v Ananki Kontumas, turški državni podtajnik Nuri Bürgü, turški veleposlanik v Atenah Taraj, jugoslovanski poslanik v Ananki Ljuba Radovanović, svetnik veleposlaništva v Atenah Petar Ivković in ostalo osebje veleposlaništva.

Eisenhowerjeva zahvala za čestitke predsednika Tita

Beograd, 11. jul. Predsednik republike Josip Broz-Tito je danes prejel od predsednika ZDA g. Dwighta Eisenhowerja brzojavko z naslednjo vsebino: »Zelim vaši ekselenciji izraziti iskrene hvaležnost v imenu ameriškega naroda za vaše ljubezive čestitke ob narodnem prazniku Združenih ameriških držav. — Dwight Eisenhower.«

GA. ROOSEVELT NA CETINJU

Cetinje, 11. jul. Ga. Rooseveltova je bila danes s svojim spremstvom na Cetinju sprejeta na jadransko obalo izvršnega sveta Filip Bajkovič, predsednik mestne občine Mihaljo Vikičević in drugi. Bajkovič je njej na čast priredil svečano kosilo v klubu kulturnih delavcev, ki se ga je udeležilo mnogo političnih, kulturnih in javnih delavcev. Nato si je ogledala muzeje in druge kulturno-zgodovinske znamenitosti. Proti večeru je odpotovala v Kotor odkoder bo krenila v Dubrovnik.

V Grčiji so ustanovili demokratsko stranko

Atene, 11. jul. (Tanjug). Včeraj so v Grčiji ustanovili Demokratsko stranko z napredno politično osnovo. V stranko so stopili nekateri pripadniki EPEK, ki so izstopili iz Plastirasove stranke letos marca in aprila. Nova stranka ima v skupščini 5 poslancev.

KULTURNI OBZORNIK

Prihodnja koncertna sezona v Beogradu

V minuli sezoni je Beogradska filharmonija dosegla lepe uspehe. Njeni koncerti so v marsičem prispevali k plodnejšemu in bolj raznovrstnemu koncertnemu življenju v Beogradu. Filharmonija je prirejala abonmajске koncerte, dalje koncerte, na katerih so kot solisti nastopali domači in tuji umetniki, koncerte za mladino in druge, na katerih so razen standardnih simfoničnih del izvajali tudi tista,

Dirigent Krešimir Baranović

ki jih beogradska publika je davno ali pa sploh ni imela prilike slišati.

Uprava Beogradske filharmonije je te dni sestavila program za prihodnjo sezono in čeprav le-ta še ni popoln in dokončno izdelan, vendarle lahko po doslej izbranih delih sodimo, da bodo koncerti beogradske filharmonike dali beograškemu koncertnemu življenju v prihodnji sezoni najmanj toliko, kolikor so nudili v minuli sezoni, če ne še celo več.

Razgovarjali smo se o programu s dirigentom Krešimir Baranovićem.

»Trudili se bomo izvesti v prihodnji sezoni čimveč sodobnih del. Med njimi je seve večje število del naših skladateljev.«
Nove domače skladbe, s katerimi bo Beogradska filharmonija seznanila svoje poslušalce, bodo: »Listje rumeni« Stanoja Rajčevića, »Intermezzi« Djordje Milojevića, uvertura za opero Mihovila Logara »Če se kmet pogospodi«, Božidara Trudića koncert za violino in orkester. Naštudirali bodo tudi znano Hrističevo »Rapsodijo« za klavir in

Prvi dnevi opernega festivala v Pulju

V čudoviti puljski areni, zgrajeni v začetku naše ere, prirejajo vsak dan operne predstave. Zagrebška opera v svojem polnem sestavu uprizarja Beethovnovoga »Fidelio«, Mascanijevo Cavallerio Rusticano in Leoncavallovo »Glumače«, Verdijevo opero »Othello« in »Aido«, Rossinijevo »Seviljskega brivca«, Wagnerjevega »Letčega Holandca«, Gounodovega »Fausta« in opero Ivana Zajca »Nikola Subić-Zrinjski«.

Festival se je začel preteklo soboto z Gotovčevno opero »Mila Gojsališa«.

Beethovenov »Fidelio« je nedvomno delo visoke umetniške vrednosti. Toda niti v Zagrebu se ne more uvrstiti v »železen repertoar«. Tem manj smo mogli računati, da bo občinstvo, vzgajeno v duhu Verdijeve in Puccinijeve glasbe, pokazalo takšno zanimanje, kakršnega zahteva arena s svojimi 15.000 sedeži.

Razen tega se je izkazalo, da ta skladba ni niti posebno pripravna za areno, ker se izgube vsi tisti glasbeni odtenki, ki so svojski simfoničnim skladbam. Zato se je tudi zgodilo, da je bil obisk precej slab, izvajanje pa pod ravnijsko tistega, kar smo slišali v Zagrebškem gledališču. Čeprav so se solisti trudili, vendar zbor in orkester kot celota nista mogla pričarati vzdruške dramatskega dejanja, niti ne globine Beethovneve glasbe.

V ponedeljek so priredili »Veliki koncert« opernih arij. Bila je nesrečna zamisel, sestaviti koncert iz vrste arij in duetov na tem ogromnem prostoru. To je primerno včasih v mestu, v dvorani. Tu pa je bilo videti nepomembno.

Sodeč po izvajanju je imel orkester izrazito slab dan. Težko je reči, katera izmed obeh uvertur — »Ljubezen in zloba« Vatroslava Lisinskega ali Verdijeve »Moč usode« sta bili slabše izvedeni. Ta slab vtis so popravili šele v drugem delu koncerta, ko so se vrstile najbolj popularne arije iz znanih oper.

„USTRELJEN OB ZORI“

Francoski pisatelj Maurice Dekobra je uspešen dobavitelj filmskih vsebin. Ima izkušen občutek za povprečni zapadni okus, ustvarja po doletni recepturi, katere značilnost je laboratorijsko skonstruirana, na zunanji dramatično posturirana zgodba. Globino občloveške problematike večinoma nadomesti s ceneno romantično, kakršna vzpodbuja solzne žleze razvajenih gospa po zapadnih mestih. Da so njegova dela vsež čim bolj širokemu krogu potrošnikov, je osnovna poteza tega sivevstevnega pisatelja: ta je nekaj časa ustvarjal v podzornici, ki si jo je opremil v udoben podvodni delovni salon. Ta njegova čud se nujno odraža tudi v njegovih številnih delih.

Nedolgo tega smo v naših kinematografih gledali film »Pekel je razprodan« istega pisatelja, s prav tako nenavadno, spretno sestavljen, življenjsko sicer mogoče zgodbo izjemnih dogodkov, kot je tudi ta v filmu »Ustreljen ob zori«. Dva se-

narista sta priredila Dekobrovo zgodbo za naspet vojni špijonaški film. Gre za navidezno eksekucijo oficirja, ki bo najbolje izvedel svojo nalogo, če ga bo svet imel za mrtvega. Zgodba se leta 1918, prvi konec prvo svetovne vojne. O njegovi smrti je priročna tudi njegova žena, zaradi česar prispeha meševanje in jo je lahko pridobil za volunska posle v avstrijskem poslanstvu, kjer vojnemu atašeju izmakne važne dokumente. Na koncu se vse dobro izteče, mož ni mrtve, kmalu bo konec vojne in spet bo lahko vstal v oficirsko življenje.

Dva izvrstna igralca dajeja sicer tudi solidno izdelanemu filmu nadpovprečno likovno vrednost, kar je glavna, prava odlika tega filma: Renée Saint Cyr kot špijontka Florence Hennings in markantni Howard Vernon kot ostri avstrijski vojni ataše von Pennwitz. To pa je poleg napete zgodbe končno tudi nekaj, da je film vredno pogledati. ea

Iz Berijinega padca izvajajo v Bonnu okrepitev Adenauerjevih evropskih koncepcij

Bonn, 11. jul. (Tanjug). Zamenjava Lavrentija Berije je zdaj v središču pozornosti zahodnonemške javnosti. Mnenja o tem dogodku pa so deljena. Uradni krogi so še vedno rezervirani in se nočejo o tem določneje izraziti. Sliši politični krogi so še vedno negotovi zaradi pomanjkanja vesti in zanesljivjših podatkov o Berijinem padcu. Sodiijo, da koncentriranje oblasti v rokah dveh vodij vsaj za zdaj ne bo vplivalo na sedanjo sovjetsko zunanjo politično smer. S preložitvijo razprave o nemškem vprašanju na konferenci treh zahodnih ministrov v Washingtonu bočejo tri zahodne sile pustiti to vprašanje vsaj za zdaj še odprto in pričakujejo nadaljnega razvoja krize v Sovjetski zvezi in slabitve sovjetskih pozicij. Če ne bodo nastopili novi momenti, pričakujejo v Bonnu, da bo rešitev nemškega problema lahko prišla na vrste šele po parlamentarnih volitvah. To pa bi hkrati pomenilo tudi utrditev Adenauerjevih zunanjepolitičnih koncepcij. V

V VZHODNI NEMČIJI KAKOR PRED 17. JUNIJEM

Berlin, 11. jul. (Reuter). Čeprav bo o polnoči konec obsednega stanja v vzhodnem Berlinu in v ostalih predelih Vzhodne Nemčije, kjer je bilo razglašeno po dogodkih 17. junija, kažejo poročila iz vzhodne cone, da se razmere tam še zmeraj niso toliko uredile, da bi se do kraja obnovilo stanje, kakršno je bilo pred zadnjimi dogodki. Dasi je promet med Vzhodom in Zahodom spet obnovljen, ima vzhodna policija posebna pooblastila, da aretirava vsakogar, ki se ji zdi, »da je zahodni agent ali prevratnež«. Vsa vladna poslopja so še zmeraj strogo zastražena. Po vzhodnem Berlinu krožijo oborožene policijske patrulje. Tudi na kolodvorih ter na cestnih prehodih med posameznimi sektorji so razpostavljenе straže.

V plenumu CK LMJ je govoril Veljko Vlahović o vlogi mladih komunistov

Beograd, 11. julija. Danes dopoldne je govoril v plenumu CK Ljudske mladine Jugoslavije Veljko Vlahović. Poudaril je, da mora plenum analizirati vlogo komunistov mladincev. Delo z mladino naj poteka v bistvu v dveh smereh: v izgraditvi komunistov, ki delajo z mladino, in v aktivnosti mladinske organizacije. V ideološki izgraditvi opazimo vrsto pomanjkljivosti, ki omogočajo nastanek problemov kakor n. pr. zaradi literarnega kiča itd.

vanju našega socialističnega razvoja ter razvoja mednarodnega dogajanja. Mladina se mora zavestati vsega, kar se dogaja pri nas in na tujem. Kolikor večja bo naša zavest, toliko močnejši bomo v nadaljnji graditvi socializma in toliko uspešnejša bo borba proti negativnim pojavom o katerih diskutira tudi sedanji plenum CK LMJ.

Optimizem v Koreji

Seul, 11. jul. (Reuter). Predsednik Sing Man Ri je danes izjavil o zaključku razgovorov z Robertsonom, da je bil dosežen prijateljski sporazum Robertson pa je dejal novinarjem, da sporazum ni povsem jasen in nedvoumen v tujakšnji diplomatskih krogih je danes vsekakor zavladal optimizem. Plenarni delegaciji sta se danes v Pan Mun Jomu že dvakrat sestali in bosta jutri razgovore nadaljevali. Medtem se je izvedelo da je indijski predsednik Nehru poslal generalnemu tajništvu OZN novo pismo, v katerem nujno predlaga, da bi se čimprej setala generalna skupščina.

S A H

PIRC TAKOJ ZA GERMEKOM
Snoči so se partije v XI. kolu jubilejnega šahovskega šampionata Slovenije takole končale:
Preinfalk: Šliška prek., Puc: Lovatič 1:0, Gabrovšek: Kržišnik 0:1, Vavpetič: Pirc 0:1, Vidmar: Guzel prek., Krivec: Kočevar remi, Izvek: Grosek remi, Germek: Sikosek 1:0.
Po tem kolu še vedno vodi Germek 9,5 (1), Pirc 8,5 Vidmar 7 (1), Kržišnik 7, Grosek 6 (1), Puc 5,5 itd.
V XII. kolu bodo zanimiva srečanja: Grosek: Germek, Pirc: Vidmar, Preinfalk: Puc. Igrajo v I. nadstropju blišje palače Bat'e od 16.30 do 20.30.

KOŠARKA ASK — BRANIK 59:46 (33:26)

V Mariboru je snoči rutinirani ekipi Ljubljanskega ASK šele v finalu uspelo premagati borbeno Mariborčane, ki so vodili 6 minut pred koncem tekme z rezultatom 44:40. Najboljši posamezniki pri ASK: Kristančič in Škerjanc, pri Braniku Kandus in Bajec. Sodila sta Pečinič in prof. Ledinek.

LETOŠNJA PRVA PRIREDITEV LJUBLJANSKIH KOTALKARJEV

Snoči so se ljubljanske občinstvo predstavitelj kotalkarji s svojo po letošnjo prireditelju na kotalkališču ob Reševci cesti Prireditelj je obsegala 10 točk. Nastopili so predvsem juniorji in pokazali prav lepo znanje, zlasti Nataša André in juniorji prvak na ledu Peter Peršin. Gledealec 200. Prireditelj bodo danes ob 20.30 ponovili.

Slovenska knjiga in njene težave

(Nadaljevanje in konec)

Potrebno je torej, da se knjige pocieno tako, da bo njih cena v skladu s kupno močjo povprečnega delovnega človeka. Dosedanja načini, da to dosežemo, so se izkazali kot neučinkoviti. Prakso dotacij, ki jih je doslej dajal Svet za prosveto in kulturo, je treba v načelu opustiti, ker se pri tako vestnem in skrbnem razdeljevanju teh dotacij večinoma ni mogoče presoditi vnaprej, preden izide knjiga, ali in kolikšna dotacija bi bila upravičena. Zato pa bi bili potrebni drugi ukrepi, ki bi izdajanje knjig uredili in s katerimi bi nam uspelo knjige pocieniti. Zlasti v Sloveniji je nujno, da skušamo najti rešitev teh vprašanj, ker se tu položaj vsak dan slabša.

Predvsem je že skrajni čas, da izdamo pravne predpise, ki bi urejali izdajanje knjig in položaj založb. Iz leta v leto se odlašajo z izdajo uredbe o založništvu; vsaj sedaj, ko se pripravljajo novi gospodarski predpisi, ne bi smeli na to pozabiti. Založništvo vsebuje elemente trgovine in elemente proizvodnje; kakšne pa so bile težave v letu 1952, da so se vsaj najbolj pereča vprašanja v zvezi z novim gospodarskim sistemom rešila, ve le tisti, ki je sam delal v založbah. Seveda pa je bilo mogoče rešiti le nekaj problemov, ne pa ves njihov kompleks. Tako plačujejo še sedaj nekatere založbe 60% no akumulacijo, druge 45% no, ena v Ljubljani pa tudi 50-odstotno. Nove težave so sedaj zopet nastale s predpisi o polaganju obračunov Narodni banki, ker nekatere podružnice Narodne banke zastopajo stališče, da velja za založbe enoletna obračunska

tiskarnah že več kot odslužili, bi bilo treba uvoziti za 300 milijonov dinarjev tiskarskih strojev, omogočiti tiskarnam, da te devize po uradnem tečaju dobijo z dolgoročnim brezobrestnim posojilom, del teh investicij pa naj prevzame država oziroma republika. Ta investicija bi se bogato izplačala, bila bi pa tudi najučinkovitejši ukrep, s katerim bi se znižala cena knjigi.

Papir je sedaj skoraj 27-krat dražji kot pred vojno, knjigoveško platno pa 58-krat, to se pravi, da je pri teh dveh artiklih povišanje cene mnogo nad normalo. Knjigoveško platno praviloma ni uporabno za ostale industrije. Kolikor cene tem dvem artiklom ni mogoče znižati, naj se vendar že enkrat sprejme predlog, o katerem se je že mnogo razpravljalo, da bi se namreč dalo založbam 50%-ni regres za porabljeni papir.

S temi ukrepi, ki bi uredili položaj založb v gospodarskem življenju, oprostiti založbe, in tiskarne vseh izrednih davkov, jim določili najnižjo obrestno mero, obnovili in modernizirali tiskarne ter znižali ceno papirju in knjigoveškemu platnu, bi postopoma lahko močno znižali ceno knjigi, tako da bi jo vsak lahko kupoval. S temi ukrepi bi dosegli več kot z raznimi dotacijami, pa naj bi bile še tako visoke, ker bi se potem na tej podlagi nižjih cen promet s knjigami razvil po gospodarskih zakonih, brez administrativnih ukrepov, kakršni so brez dvoma dotacije. Tu bi potem res lahko prišel do veljavne zakon ponudbe in povpraševanja. Dr. R. M.

PRED DNEVOM VSTAJE

»Tu je kobariska republika!«

Pred 10 leti so se v Kobariskem kotu partizani skupno s prebivalstvom junaško borili za svoje osvobodeno ozemlje

Letos jeseni bodo mnogi borci-partizani pohiteli v Kobarid. Tako živi so še spomini na slavne dni 1943. leta, ko je kobarško prebivalstvo prvič zaživelo v svobodi, prosto dolgoletnega fašističnega jarma! Nič čudnega, da v Kobaridu že sedaj pripravljajo slovesno proslavo desetletnice zgodovinskih dogodkov.

Po zlomu Italije se je pred navalom Nemcev najdalje upiralo osvobodeno ozemlje v gorjem Posočju, kjer so partizanski oddelki s pomočjo oboroženega prebivalstva odbijali nemško ofenzivo od septembra do konca oktobra. Središče tega ozemlja je bil Kobarid, partizani pa so utrdili obrambno črto na mostu Učje pri Žagi in na Stolu.

Nenavadno je bilo takrat v Kobaridu. Nenavadno predvsem za domačine. Na cesti ni bilo nikjer več videti zoprnih črnosrajčnikov, vsepovsod si videl le vesele, sproščene obraze in življenje se je pretakalo v radostnem in svobodnem ritmu po ulicah tega partizanskega velenišča. V Kobaridu se je trdno zadržala naša ljudska oblast, odločbe o redu in disciplini pa so vnašale v burne dni dobrodojen videz običajnega svobodnega življenja. V mestu se je nastanil štab Goriške XXVII. divizije s tovarišem Albertom Jakopičem-Kajtimirov na čelu. In konec oktobra so v Kobaridu že prvič svobodno volili. Se važnejše od tega pa je bilo to, da je »Kobariska republika« zajela celo najbolj zapadne predele slovenskega ozemlja ter pomaknila svoje meje do Čedad. Beneški Slovenci so se namreč prav tako uprli fašistom kot ostali Primorski Slovenci. K uporu jih je vzpodbujalo dolgotrajno sovraštvo do fašistov, ljubezen do svobode, ki jim je od fevdalne dobe pa do današnjih dni pomagala očuvati jezik, ter spomin na partizane Gregorčičeve brigade, ki so bili maja tistega leta prvič prišli v Beneško Slovenijo.

Kobariska republika nikakor ni šla v račun Nemcem, saj jim je prekrizala prosto pot in zvezo z Nemčijo. Najtežja bitka je vzplamela 6. oktobra 1943. ter bo ostala vedno v spominu slovenskih Benečanov. Nemci so z močnimi silami predrli do Nadiške doline in okrog tisoč vojakov je pridrlo v Lander. Domačini so tisto pot pokazali vse svoje junštvo. Stari in mladi so zagrabili za orožje, obkolili Nemce in še pravi čas zavzeli vas, da zverji v človeški podobi niso uspeli pobiti vaščank in njihovih otrok. Dve sto svojih vojakov so tistikrat pokopali Nemci. Dne 26.

oktobra se je začela nemška ofenziva pri Sv. Kvirinu. Se težji so bili napadi na severnem področju, od koder so Nemci pritiskali proti Stolu. 18. soška brigada jih je razgnala pri Žagi. Nemcem ni bilo žal žrtve in niso štedili svojih vojakov pri nadaljnjih napadih. Z močnimi si-

Pogled na Kobarid

lami so pritiskali proti Kobaridu, za katerega se je vnela zadnja dva dni v oktobru vroča bitka. Več kot 200 Nemcev je padlo, preden so se partizanske čete v redu umaknile deloma na planine pod Krnom, deloma v Slovensko Benečijo, drugi spet na Matajur. Posebno na Mata-

jurju so bile v novembru krvave bitke, vendar se je partizanom posrečilo, da so se iz ofenzive v ofenzivo srečno pretokli.

V ilegarni brošuri, ki jo je izdal 1944. leta Propagandni odsek IX. korpusa NOV in POJ pod naslovom »Leto borb ob Soči«, so v spominu na te do-

godke v prispevku o Kobariski republiki zapisali: »Zopet je našo lepo Kobarisko prekrila sužnost, a vsi vemo, da le za malo časa.« To ni bilo prazno prerokovanje. Partizani in kobariški ljudstvo, ki je leta 1943 prvič zadihalo svobodno, so enako trdno verovali v prihodnost, ki je prišla.

Z LJUBLJANSKEGA TRGA

Krompir se bo še pocenil

Te dni je cena novemu krompirju na ljubljanskem trgu padla na 19 din naproti 24 din pred enim tednom in 60 din v prvi polovici junija, ko je prišel na trg prvi letošnji pridelek. Sedanja cena pa je še vedno visoka, kajti vse kaže, da bo sprico pričakovane obilne letine nadalje precej pomanjkljiva, in sicer pod lansko ceno, ki je znašala v jeseni 18 din.

V zadnjem času smo opazili, da je bila cena krompirja na trgu v Zagrebu in Beogradu za več dinarjev nižja kakor v Ljubljani, znano pa je, da je Slovenija glavno proizvodno področje za krompir in gre vsako leto nekaj tisoč vagonov našega krompirja v ostala država. To neskladnost nam pojasnjujejo pri podjetju Sadje-zelenjava kot prehodni pojav in prigrinjajo, da velja nižja cena v Zagrebu in Beogradu le za krompir iz Vojvodine, ki je kakovostno precej slabši in ga tukajšnje gospodinjne ne kupujejo, tudi če je za nekaj dinarjev cenejši. V ostalem pa kvalitetni

zgodnji krompir iz Istre in Kopra tudi na zagrebškem trgu ni bil cenejši. Nasprotno vprav trgovci iz Zagreba so na trgu v coni B oziroma v Kopru najbolj navjajali ceno zgodnjemu krompirju. Pretekli teden je cena na ljubljanskem trgu popustila za pet din zaradi tega, ker je začel prihajati na trg tudi zgodnji krompir iz pujskega pridelovalnega področja. Lahko torej računamo, da bo sprico dobre letošnje letine cena še precej nižja, ko bo na razpolago krompir iz vseh pridelovalnih področij v Sloveniji.

Pretrpano visoka cena je na ljubljanskem trgu še vedno cena čebuli, ki stane 35 do 40 din za kilogram, pa tudi zelje je še drago, čeprav mu je cena zadnji teden ponovno padla na 12 do 18 din. V Vojvodini in ostali Srbiji so cene zelenjave in sadju mnogo nižje. Navzile temu pride na ljubljanski trg le malo blaga z juga. Tako dovažajo čebulo pretežno iz Istre, ki drži za svoje zgodnje blago visoke cene. Pravijo, da nimajo poguma dovažati več blaga iz oddaljenih proizvodnih področij naše države, po eni strani zaradi počasnega in dragega prevoza po železnici (iz Primorske vozijo blaga največ s kamioni), pa tudi zaradi neprimerne priprave blaga za prevoz in slabega sortiranja, kar večkrat povzroča arbitržne spore s tamosnjimi podjetji. Sprico počasnega prevoza, ki traja tudi štiri dni, in neprimerne priprave za prevoz se pogosto dogaja, da se blago med dolgo vožnjo pokvari. Za nekatere vrste blaga je tudi sam prevoz pretirano drag. Tako stane železniški prevoz marelic iz Makedonije kar 11 din pri kilogramu, pri tem pa je zaradi dolgotrajne vožnje v najboljšem primeru v vagonu 20 odstotkov gnilega sadja. Čas bi bil, da bi tudi železnica pospešila prevoz hitro pokvarljivega blaga, kar bi pripomoglo k znižanju cen za potrošnika.

Člani tarifne komisije so drug drugemu zviševali plače

S seje sindikalnega aktiva gradbišča »Pod Gradom«

Ljubljana, 12. julija. Na seji sindikalnega aktiva gradbišča Pod Gradom (podjetje »Slovenski ceste«) v Ljubljani, je bilo danes mnogo govora o nepravilnem plačevanju delavcev. Člani aktiva so kritizirali primere, ko so nekaterim delavcem povišali plače dvakrat ali trikrat zaporedoma, medtem ko je mnogo pridnih delavcev ostalo pri starih nizkih plačah. Kritizirali so primer, ko ima tisti, ki polni in zažiga mine v jami (»fogine«), po 52 din na uro, medtem ko imajo drugi minernji, čeprav je njihovo delo toliko bolj naporno, tudi po 10 din manj.

Kakor so ugotovili, je vzrok za tako nepravilno ravnanje v plačevanju samo posledica sedanje tarifne komisije, v kateri so zvečine delovodje in majhno število kvalificiranih delavcev. Člani komisije so drug drugemu predlagali in poviševali plače. Sklenili so, da bodo čimprej sklicali množični sestanek in da bodo o teh nepravilnostih razpravljali vse kolektiv. Predlagali so, naj se sedanja komisija razreši ter izvoli druga, in sicer tako, da dobi iz vsake izmene po enega minerja ter enega drugega delavca. Naloge delovodij naj bi bile samo v tem, da predlagajo in dajo svoje mnenje o plačevanju delavcev, ne pa da bi sami o tem odločali, kakor so delali od sedaj. K. M.

IZ NAŠIH KRAJEV

Celjska »Svoboda« pred zletom

Prav bo, če spregovorimo pred velikim praznikom »Svoboda« celjskega krožja tudi o uspehih in težavah, v katerih dela in se razvija celjska »Svoboda«. V industrijskem mestu z več tisoč delavci šteje Delavsko kulturno-umetniško društvo »Svoboda« samo 400 članov in še izmed teh je aktivnih »svobodasev« samo 180. Zdaj imajo že dramatsko in šahovsko sekcijo ter moški in ženski pevski zbor. V bližnji bodočnosti nameravajo ustanoviti tudi tamburaški orkester. Potrebne instrumente za to že imajo.

Od ustanovitve se celjska »Svoboda« stalno bje z velikimi objektivnimi težavami. Le-te onemogočajo nagel razvoj društvene dejavnosti med delavskim razredom. Sprva »Svoboda« ni imela svojih prostorov, kjer bi imela sestanke, da ne govorimo o potrebnih prostorih, kjer bi vadile posamezne grupe. Se zdaj vadi dramska skupina prvo dramo na treh različnih krajih; v tovarni emaljirane posode, v tovarni »Metka« in v Zagradu. V to sekcijo se je prijavilo nad 150 delavcev in delavk. Pozneje se je število prijavljenih zmanjšalo, ker takrat društvo ni imelo režiserja. Prvi režiser Solak se je ustrašil dela v »Svobodi« in jo je zapustil. Tako je ostala dramska sekcija brez vodje vse dotlej, dokler se ni lotil režiserskih poslov delavec iz Tovarne sadnih

sokov. Le-ta si je svoje osnovno znanje izpopolnil na prvem in drugem tečaju za režiserje, kamor ga je poslalo matično društvo. Tako ima zdaj celjska »Svoboda« režiserja-delavca, ki uči vse tri dramske grupe. Za okružni zlet »Svoboda«, ki bo v Celju dne 26. julija, študirajo dramo »Ugasle lučiče«.

Socialni sestav članov celjske »Svobode« nam jasno govori o tem, da se celjski izobraženci malo zanimajo za kulturno-prosvetno delo delavcev. V društvu so izključno delavci, manjka pa profesorjev, učiteljev, zdravnikov in drugih javnih delavcev, ki bi z delom pomagali zboljšati kulturni nivo delavca. F. K.

Veterinarski pomočniki so ustanovili društvo

Nedavno so v Ljubljani ustanovili Društvo veterinarskih pomočnikov LRS. Ob zadnji reorganizaciji Društva veterinarjev so veterinarski pomočniki izstopili iz društva, ker je društvo veterinarjev bilo vključeno v Mednarodno zvezo. Veterinarski pomočniki so že dolgo občutili potrebo za društvom. Srednja veterinarska šola je bila ustanovljena takoj po osvoboditvi, sedaj pa se postopoma ukinja, ker je za več pomočnikov, kot bi jih potrebovali. Zato si je društvo na ustanovnem obnem zboru zadalo nalogo, da posreduje pri okrajnih ljudskih odborih. Društvo veterinarjev LRS in veterinarski inšpekciji, da bi zaposlili vse veterinarske pomočnike. Društvo se bo prizadevalo, da bo strokovno usposabljalo svoje člane. Da bi društvo uspešno opravilo svoje poslanstvo, bo sodelovalo z enakimi društvi v bratskih republikah in Društvom veterinarjev. Društvo pričakuje podporo in razumevanje od vseh pristojnih in razumevanje od vseh pristojnih činiteljev, zlasti pa od veterinarjev. L. I.

OTROCI ZAPIJEJO Približno toliko, kolikršen JE OBČINSKI PRORAČUN ZA KULTURNO DEJAVNOST

Anketa o uživanju alkoholnih pijač, sestavljena ob zaključku šolskega leta na šolskih ustanovah črnomeljskega okraja, nam je dala nekaj zanimivih, hkrati pa poraznih ugotovitev. Oglemo si jih! Naše osnovne šole in gimnazije obiskuje 3200 učencev. Izmed teh ne uživa alkoholnih pi-

res ni mnogo! Toda dalje! Kmet-pijač, sestavljena ob zaključku šolskega leta na šolskih ustanovah črnomeljskega okraja, nam je dala nekaj zanimivih, hkrati pa poraznih ugotovitev. Oglemo si jih! Naše osnovne šole in gimnazije obiskuje 3200 učencev. Izmed teh ne uživa alkoholnih pi-

Belokranjska folklorna skupina (iz filma »Pomlad v Beli krajini«)

jač 348 učencev, po ¼ litra tedensko popije 1762 učencev, po ½ litra tedensko ga pije 738 učencev, po en liter v tednu si ga privoščijo 259 učencev; več kot en liter v tednu ga popije 93 učencev. Za zajtrk uživa vino samo večjih 583 učencev, stalno pa namesto zajtrka pije alkoholne pijače 18 učencev. Številke nam povedo marsikaj! Ali moremo pričakovati od naših učencev, ki se redno nacejajo z vinom, da se bodo uspešno učili?

Pa pustimo to plat! O njej naj govore in razpravljajo pristojni činitelji! Oglejmo si gospodarsko plat nepotrebnega uživanja alkoholnih pijač! Kar svinčnik v roko in računajmo! 1762 učencev po ¼ litra tedensko spije v desetih mesecih 17.620 l vina; 738 »pivcev«, ki ga spijejo v enem tednu po ½ litra, ga uničijo v 10 mesecih 14.780 litrov; 259 učencev, ki se zadovolje z enim litrom tedensko, ga porabi 10.360 litrov in končno, ako ga 93 pivcev zvrne po dva litra v tednu, znaša njihova letna poraba 7440 litrov. Skupna potrošnja v 10 mesecih (računam namreč, da ga dva meseca v letu ne pijejo, ker ga nimajo), znaša 50.108 litrov ali povprečno na učenca 17,5 litra letno. Pa se bo kdo pomilovalno nasmehnil: to pa

Bralci predlagajo

»Kopalni« vlak ali »kopalni« avtobus

Skofja Loka je Ljubljancanom prav dobro znana kot prijetna izletniška točka, zlasti poleti zaradi tople Sore. Sicer je mnogo kopalcev-Ljubljancanov, ki se ob nedeljah kopljejo v Sori, vendar pa se le-ti večinoma zadovoljijo s kopanjem v Medvodah ali Goričanah, do Skofje Loke, kjer je kopanje sprico urejenega kopalnišča najprijetnejše, pa jih zaide kaj malo.

Lani poleti, ko je ob nedeljah zjutraj vozil do Skofje Loke kopalni vlak, je bilo na bregovih Sore mnogo kopalcev-Ljubljancanov, ki so bili s takim nedeljskim oddihom nadse zadovoljni. Zato bi bilo prav, da bi tak poseben vlak vozil tudi letos. Skoraj gotovo bi bil bolj zaseden kot pa kopalni vlak na Reko.

Se ena rešitev je mogoča, ki se kar sama ponuja. Pred meseci je Skofješko Turistično društvo kupilo udoben avtobus, ki ga je uporabljalo za skupinske izlete. Ob primernih propagandi bi Turistično društvo ob nedeljah moglo uvesti redne vožnje za kopalce iz Ljubljane v Skofjo Loko. Brez dvoma bi bil tak prevoz ugodnejši za izletnike, saj bi jih avtobus pripeljal prav pred kopalnišče, s čimer bi odpadlo prevažanje v avtobusu na redni progi med kolodvorom Skofja Loka in mestom.

Spomnimo se tudi IX. brigade

Vsak dan berem v dnevnem časopisu, kako se pripravljajo brigade na proslave in vedno upam, da bom nekega dne čitala tudi o/proslavi 10. obletnice ustanovitve IX. brigade, ki bo letos septembra. Smatram, da so tudi borci IX. brigade prispevali lep delež za svobodo. Zalostno bi bilo, če se ne bi spomnili tudi IX. brigade, ki je bila formirana na Kopenskem Pravih bi bilo, če bi ob 10-letnici Kočevskega zhora organizirali proslavo obletnice IX. brigade.

Zato pozivamo borci IX. brigade pripravljajli odbor za proslavo 10. obletnice Kočevskega zhora postancev, da vključi v okvir svojih proslav tudi proslavo 10-letnice ustanovitve IX. brigade, katere borci so bili ob ustanovitvi v glavnem iz Kočevja in okolice. Pavla Tomc

Kulturni dom v Trbovljah bo skoraj odprt

V počastitev Dneva vstaje bodo v Trbovljah odprli nov kulturni dom, v katerem se bodo Trboveljčani kulturno izživljali ter izobraževali. Dom Svobode, za katerega je napravil osnutek inž. Bubek, so začeli zidati lani v septembru. Dom bo imel lepo urejeno čitalnico, sejno dvorano za kino in gledališče z vsemi pritliklji, kegljišča in okrepčevalnico. V dom so vložili približno 22 milijonov, za kar naj nam ne bo žal, saj bomo z domom dobili tisto, kar najbolj potrebujemo. Svoboda v Trbovljah ima zdaj okoli 500 članov, ko pa bo imela svoj dom, upamo, da se bo število članstva povečalo.

Ob otvoritvi bodo predvajali v domu film »Na svoji zemlji«, dramska sekcija pa bo kasneje uprizorila Nušičevo komedijo »Zaljubljeni ostali« v režiji inž. Merčiča.

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli: Janez Jevnik, doma iz Stojanskega vrha, fara sv. Križ na Dolenskem, Friderik Plesničar, star 78 let, doma iz Trnovca pri Gorici, Janez Kirn, star 77 let, doma iz vasi Spodnje Dule, fara Skoeljan na Dolenskem, Anton Jeras, star 74 let, doma iz Srednjih Gamelin, od koder je prišel kot rudar v Ameriko pred 32 leti, Jože Tomažič, po domače Rosec, in Marija Anžlovar, roj. Mavcar, doma iz Zdenške vasi, fara Videm, od koder je prišla v Ameriko l. 1909; slednje tri je zadelo kap. V Colorado je umrl Stanko Kukuljan, star 79 let, doma iz vasi Kukuljana na Primorskem. V Tucsonu v Arizoni je umrl Gregor Rant, star 45 let, rojen v Clevelandu. V Chisholmu je umrl Matija Vesel, star 79 let, doma iz vasi Hrib pri Lokem, potoku, v Library je umrl Janez Blažič, star 72 let, doma iz Zirov nad Skofjo Loko. V Alabany je umrl Anton Kos, doma iz Črnege loga pri Sent Jerneju.

V vseh gostilnah, kavarnah in restavracijah zahtevajte »Ljudsko pravico-Borbo«.

Drobne vesti z Goriškega

Občinski ljudski odbor Sempeter pri Gorici je razglasil 13. september za praznik svoje občine v spomin na 13. september 1943, ko je oboroženo ljudstvo z uspehom odbilo prvi napad nemške vojske.

Te dni so bili v Novi Gorici zbori volivcev, ki so bili vključ precejšnji vročini dobro obiskani. Ljudski odborniki so poročali o delu mestnega občinskega odbora. Zaradi kratke odmerjenega časa ni bilo moči razpravljati o vseh vprašanjih. Nekateri volivci so

Nerazvita obrtna dejavnost gre na škodo skupnosti

Na Dvoru je zelo slabo razvita obrtna dejavnost. Ze dalj časa nimajo nobenega frizerja, šivilje in tudi nekaterih drugih obrtnih delavnic manjka, medtem ko deluje v tem kraju precej sušmarjev. Da gre tako stanje na škodo skupnosti, je povsem razumljivo. Sušmarji niso prijavljeni, ne plačujejo davka na dohodnine in tudi drugače ne koristijo skupnosti.

Na Dvoru bi morali bolj skrbeti za obrtno dejavnost. Nužno je potrebno, da dobijo frizerja. Potrebna je tudi mesnica, šiviljska delavnica in tudi gostilna, ker sedanje ne ustreza potrebam kraja. Dobro bi bilo namreč odpreti še eno, to pa zaradi konkurence, ki vselej pozitivno vpliva na poslovanje. H. T.

predvsem kritizirali trgovska podjetja na območju občine, ki glavno korb povečajo odpiranju novih poslovalnic, medtem ko manj skrbje za to, da bi potrošnikom nudili večjo izbiro blaga — predvsem živil — po čim solidnejših cenah. Volivci so ugotovljali, da tudi novogoriško gostinstvo še mnogo zaostaja v odnosu na druge kraje. Tako a. pr. Novogoričani ne morejo razumeti, čemu morajo polna piti skoraj mlačne pijače, ko lednica v Sempetru prodaja led celo na ješenice. Volivci so tudi opozorili na dejstvo, da delo pri izdelavi urbanističnega načrta prepočas napreduje in da prebivalstvo premalo sodeluje pri tem delu. Načrt, ki bo izgotovljen med štirimi stenami, najbrž ne bo najboljši.

Novogoričani so z veseljem pričakovali skorajšnjo otvoritev nove kinodvorane v upravni zgradbi. Te dni je pregledala dvorano posebna komisija, ki je ugotovila, da dvorana ne ustreza za kino-predstave in da bo potrebno izvršiti manjše adaptacije, predvsem urediti zasilne izhode, na katere graditelji doslej niso mislili.

Železnica postaja v Novi Gorici dobiva končno novo, lepše lice. Delavci so že odstranili ruševine stare postne zgradbe pri postaji, sedaj pa popravljajo in belijo glavno postajno poslopje. Nužno pa je bilo potrebno, da bi se uredili tudi primernejši vhod do postaje. Doslej je namreč dostop z vozili sploh nemogoč, medtem ko morajo pešci skakati prek tračnic, po katerih stalno premikajo tovarne vagonne. H. T.

Vreme v preteklem tednu

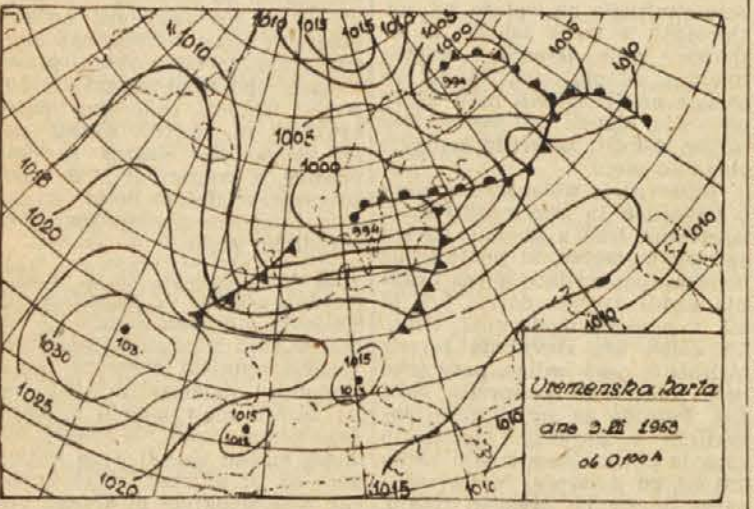
Ze preteklo nedeljo, t. j. 5. tega meseca, se je globoko področje nizkega zračnega pritiska nad južno Skandinavijo polagoma pomnilo in skandinalci po svoji običajni poti proti vzhodu. Val hladnega polarnega zraka, ki je v jutranjih urah tega dne prečkal osrednjo Francijo in v opoldanskem času že zajel severozahodne predele Alp, je dal izredno izdatne padavine v teh področjih.

Naslednjega dne, to je v ponedeljek, se je pod vplivom že navedene dotoka hladnega zraka ustvarilo severnojadransko področje nizkega zračnega pritiska, ki je povzročilo padavine v Primorju, severozahodni in osrednji Sloveniji, medtem ko so vzhodni predeli bili brez dežja.

Pod vplivom azorskega visokega zračnega pritiska pa je že v torek, v preteklem delu zahodne in srednje Evrope, nastalo stabilno, sončno, toplo poletno vreme.

Naslednjega dne pa je izredno močno področje nizkega zračnega

omenjeni val hladnega zraka razširil čez alpski svet proti vzhodu. Ob istem času pa je pritekalo novi, mnogo hladnejši val od severozahoda proti Srednji Evropi. Jezero hladnega zraka v višjih plasteh ozračja se je naglo pomikal proti nam, vendar je še ta dan Slovenija ostala v območju tropskega zraka, ki je ustvarjal značaj vročega poletnega vremena. Ki je omejen hladni val vdrl v Sredozemlje, je pod njegovim vplivom v petek ponoči v severni Italiji nastalo področje nizkega zračnega tlaka, ki je povzročilo izdatno deževje v Severni Italiji, Sloveniji, Hrvaški ter ostalih predelih Jugoslavije. S tem je bilo komično kratko obdobje poletnega vremena in zopet je nastopila deževna doba, ki v letošnjem poletju naravnost prekaša vsa leta v zadnjem desetletju. Po zadnjem deževju se je zrak močno ohladil in srednji Evropi, saj je v Alpah na Zugspitze, Sonnblicku in drugih višinskih postajah ves dan močno snežilo. Razen tega so se že pojavili na severozahodnem Atlantiku novi ohladitveni vali, kar je znak,

hlaka prodrlo daleč proti jugu in gnalo s saboj višnje zračne gmote proti Angliji.

V višinah nad pet tisoč metrov, zlasti nad južno Anglijo, se je zrak močno ohladil. Temperatura je padla v 24 urah na 8 do 10 stopinj Celzija, a tudi v nižjih plasteh za 2 do 3 stopinje Celzija. Anglija, pretežni del Francije, Belgija, Nizozemska in Severna Nemčija so bile deležne obilnih padavin, a pri nas je vladalo lepo vreme s slabotnimi plohami in pooldanskimi urah. V četrtek se je

da se nam v prvi polovici prihodnjega tedna obeta nestalno, hladno deževno vreme, a v višinah nad 2000 m pa celo nekaj snežnih padavin.

V preteklem tednu je padlo največ padavin na Primorskem, a najmanj v vzhodni Sloveniji. Izmerjene so bile sledeče množine: Ljubljana 34 mm, Planica 42 mm, Jezersko 42 mm, Slovenj Gradec 28 mm, Celje 29 mm, Maribor 22 mm, Murska Sobota 11 mm, Ajdovščina 49 mm. Postojna 77 mm in Novo mesto 30 mm. Janko Pučnik

Ostre borbe na Blejskem jezeru

Splitski »Gusar« spet razočaran - Nemci boljši v regati kot na troboju

Bled, 12. julija. Stevilni gledalci, ki so danes gledali nadaljevanje IV. mednarodne regate na Bledu, so bili priče napetim borbam v 11 disciplinah. Po neuspeli, ki so ga dosegla tuja moštva v soboto, je maksiško pričakoval lahkih zmag naših ekip, vendar so se tuji zmagovalci bolj zagrizli in danes dosegli pet prvih mest.

Najlepše borbe so bile v četvercu s krmarjem, skiffu, double scullu in osmercu. V double scullu so danes naši tekmovalci dosegli še večji uspeh kot v soboto, kajti dve naši ekipi sta se uvrstili pred nemirane Nemce, kar je naš največji današnji uspeh, posebno, če računamo, da ni nastopila Crvena zvezda. Četverec Gusarja brez krmarja je danes zabeležil noven uspeh in zopet prispel zadnji na cilj. Z gotovostjo je spet zmagal osmerek Mornarja. Pri ženskih je nastopila avstrijska skiffistka Sika, ki je sigurno zmagala nad neizkušeno tekmovalko Slovako iz Karlova. V ženskem četvercu so sodelovala samo domača moštva. Pričakovani smo, da se bodo slovenske tekmovalke izkazale, vendar so nas razočarale. Četverec z Bleda je odstopil, moštvo Savice pa je popolnoma odpovedalo. Lepo so nastopili tri ekipe. V tekmovanju mladinskih osmercev pa smo videli borbo, ki se redko vidi pri članih. Osmerca Gusarja in Mornarja prav nič ne zaostajata za svojimi starejšimi kolegi.

Organizacija tekmovanja je bila zadovoljiva. Tekme so danes ovrnali precej visoki valovi, vendar je tekmovalcem pihal veter v prsa, zato so dose-

ženi rezultati nekoliko boljši. Tekmam je prisostvoval predsednik FIFA g. Muller.

Četverec s krmarjem: 1. Krka (Sibenik) 6,51,2, 2. Plöschheim 6,59,9, 3. Mornar 7,04; osmerek, mladinci (1000 m): 1. Mornar (Split) 5,01,8, 2. Gusar (Split) 5,05,1, 3. Mladost 5,14,9; dvojka brez krmarja: 1. Duisburg (Ruderverein)

Prvenstvo Slovenije v mnogoboju

Ljubljana, 12. julija. Danes se je na stadionu Železničarja v Šiški končalo prvenstvo Slovenije v mnogoboju. Na prvenstvu je nastopilo 26 tekmovalcev — članov Kludivarja, Železničarja iz Maribora, Partizanov iz Nove Gorice, Svobode, Železničarja in Odreda iz Ljubljane.

Danes so bili doseženi boljši rezultati kot včeraj. V posameznih disciplinah so bili najboljši: člani, desetorboj: 1. Borštnar (Zel. Lj.) 5236 točk (rekord LRS), 2. Kovac (Kl.) 4479, 3. Moik (Zel. Lj.) 4316. Peterboj, mladinci B: 1. Soba (Zel. Lj.) 2829 (rekord LRS), 2. Puc (Zel. Lj.) 2609, 3. Brec (Zel. Mb.) 2377. Peterboj, mladinci G: 1. Celik (Kl.) 2861 (rekord LRS), 2. Brodnik (Kl.) 2748, 3. Marinko (Odred) 2663. Peterboj, članice: 1. Majcen (Kl.) 2975, 2. Sernek (Zel. Mb.) 2870. Troboj, mladinci: 1. Stamežič (Odred) 1941, 2. Jager (Kl.) 1810, 3. Tončič (Kl.) 1614.

7,43,2, 2. Mladost (Z) 7,45,8; četverec s krmarjem, ženske (1000 m): 1. Danibus (Novi Sad) 5,39,2, 2. Lokomotiva (Zagreb) 5,42, 3. Savica (Lj.) 5,55,9; skiff (člani): 1. Ferdinand Rabeder (Linz) 7,21, 2. Petrovec (CZ) 7,48,9; dvojka s krmarjem: 1. Duisburg (Nemčija) 8,15,8, 2. Crvena zvezda 8,22; četverec brez krmarja (člani): 1. Köln 1877 6,36,1, 2. Wiener Renngemeinschaft 6,37,3, 3. Gusar 6,49,3; četverec s krmarjem (mladinci, 1000 m): Korana (Karlova) 5,01,8, 2. Krka (Sibenik) 5,02,6, 3. Bled 5,25,8; skiff (ženske, 1000 m): 1. Eva Sika 4,05,3, 2. Korana (Karlova) 4,23,5; double scull: 1. Mornar 7,05,8, 2. Dinamo (Pancevo) 7,10,7; osmerek (člani): 1. Mornar (Split) 6,18 (drugi najboljši čas, ki ga je dosegel osmerek kdajkoli na Blejskem jezeru), 2. Delise (Izola) 6,25,5. S. J.

Hud poraz turškega prvaka

Panelinios : Galata Saraj 113:73

V soboto se je začel košarkarski turnir prvakov, na katerem nastopajo grški prvak Panelinios, turški prvak Galata Saraj, jugoslovanski prvak Crvena zvezda in Partizan.

V prvi igri med Paneliniosom in Crveno zvezdo je grški prvak učinkovito zaigral in visoko porazil Crveno zvezdo s 65:44 (29:19). Grki so igrali hitro, preprosto in z bliskovitimi protinapadi preko kril. Niso se spuščali v odvisne kombinacije in niso brezkoristno izgubljali žoge. Najboljši je bil reprezentant Manias, ki je dosegel 25 košev.

Crvena zvezda je preveč kombinirala, zlahka puščala žogo iz rok, streljala netočno in iz neprimernih položajev. Cutiti je bilo, da manjkata Gec in Curčić.

Tako je Crvena zvezda doživela svoj največji poraz.

V drugi tekmi med Partizanom in Galatom Saraj vodi Partizan v prvem polčasu 34:30. Igra je bila prekinjena v prvem polčasu, ker je vedno močnejše deževalo.

Partizan je sprva igral raztrgano. Turški igralci so si hitro zagotovili vodstvo s 5:0 in potem 7:2. Levji delež pri tem je imel srednji napadalec gostov Jalčin.

Partizan je potem začel z odprto igro in prešel v protinapad, katerega vodja je bil dobro razpoloženi Marja-

novič, pri tem pa mu je pomagal Blagojević s hitrimi protiri.

S takšno igro so igralci Partizana razbili nasprotnikovo obrambo in sredi prvega polčasa vodili s 33:18. Do konca prvega polčasa so turški prevzeli pobudo in zmanjšali rezultat na 39:30.

Kot grom z jasnega neba je prišel katastrofalni poraz turškega prvaka. Nekaj trenutkov pred začetkom tekme so bili Turki še favoriti turnirja. Toda zgodilo se je, kar v športu imenujemo »presenečenje nad presenečenjem«. Panelinios je že v prvih minutah trdno prevzel vodstvo in ga do konca igre spreminil v katastrofo za istambulske moštvo.

Panelinios je zmagal zaradi boljše taktike in boljše morale, medtem ko je včeraj v igri z istim moštvom kazalo, da bo izgubil tekmo, ki je bila na srečo prekinjena. Turki so napačno zaigrali. Namesto da bi se branili in streljali od daleč kakor včeraj, so začeli z odprto igro, tu pa se je izkazal grški prvak.

Najboljši igralec je bil član Paneliniosa Stefanidis, ki je dosegel kar 37 košev. Ni samo uspešno streljal, marveč je tudi dobro gradil igre.

V drugem polčasu so se turški igralci nekako pomirili z usodo in

se niso potrudili, da bi dosegli bolj čisto nastop.

Zanimivo je, da je bilo na tej tekmi kar 106 prostin metov. Enainšesdeset jih je imel Panelinios in od tega izkoristil 31. Galata Saraj pa je od 25 metov uspel 23-krat.

Crvena zvezda : Partizan 85:77 (38:33)

TENISKO PRVENSTVO SLOVENIJE ZAKLJUČENO

Bergant prvak Slovenije

Maribor, 12. julija. Danes je bila odigrana preostala finalna igra starejših mladincev, ki je bila zaradi občaja ob priliki prvenstva Slovenije v Ljubljani odložena. Finalista Bergant ml. in Visek (oba člana Branika), sta zrela igrala. Zmagal je Bergant s 6:2, 6:1 in s tem osvojil prvenstvo Slovenije pri starejših mladincih.

Prvenstvo Slovenije v kajaku in kanuju

Maribor, 12. julija. Danes dopoldne in popoldne je bilo na Dravi prvenstvo Slovenije v kajaku in kanuju. Dopoldne je bil slalom na progi Elektra—Mariborski otok. Prvo mesto je osvojil Zadel (Lj.). V kanuju pa sta zmagala Bernot-Požar (Lj.). Popoldne je bilo prvenstvo na mirnih vodih. Rezultati: kajak — člani (500 m): Svet (Lj.) 2,34, 2. Ilja 2,36; mladinci: 1. Zupan (Radovljica) 3,25; članice (500 m): Štard (Lj.) 3,12,4; kanu (500 m): Bernot-Barilj (Lj.) 3,07,6.

Tekmovalci so veslači iz Maribora, Celja, Ljubljane, Kranja, Radovljice in Murske Sobotne.

PLAVANJE

Ilirija : Branik 141:96

Maribor, 12. julija. Danes je bil na Mariborskem otoku zaključen dvoboj republiške plavalne lige. Ilirija je premagala Branik s 141:96.

Pomembna zmaga celjskih šahistov

Celje, 12. julija. — Danes dopoldne so bile na Savinji prve plavalne tekme v letošnji sezoni. Zaradi nerazumljive odpovedi tekmovalcev Rudarja iz Trbovlj so se med seboj pomerili le člani ZSD Celje. V posameznih skupinah so dosegli najboljša rezultate:

Moski: 100 m metuljček: Klančnik 1,35,6; 100 m hrbtno: Kuzma 1,37; 100 m prosto: Klančnik 1,44,8; 100 m (klasificirano): Senegračnik 1,37,2; štafeta 3 x 50 = 1,40,5. Ženske: 100 m prosto: Jošt 1,55,5; 100 m klasificirano: Pernat 1,44,3; 100 m hrbtno: Keršiner 1,53; štafeta 3 x 50 = 2,16,5. Pionirji: 50 m prosto: Goršič 45,5; štafeta 3 x 50 prosto: 2,10,3.

Z REMIJEM V BANJI LUKI

Odred še bliže cilju

Borac : Proleter 1:1 (0:1) - Radnički : Rabotnički 3:0 (1:0) - Železničar : Šibenik 4:0 (3:0) - Mačva : Napredak 6:0

Danes je bilo odigrano III. kolo kvalifikacijskih tekem. S tem je zaključen prvi del in lahko se ugibamo, kateri bodo novi člani zvezne lige. V zahodni skupini ima Odred izrazito prednost treh točk pred obema nasprotnikoma. Slovenski predstavnik je lahko s tem rezultatom več kot zadovoljen, saj mu je potrebna samo še ena točka, pa mu je zagotovljen vstop v I. ligo. Tudi v primeru, če Odred ne osvoji nobene točke, je malo verjetnosti, da bi ga mogla Proleter in Borac prehiteti, ker imata slabšo razliko golov. Po današnji zmagi v Banji Luki je drugi kandidat Proleter, ker bo verjetno v Osijeku premagal svojega nasprotnika Borca in si zagotovil tudi dobro razliko golov. Pri tem pa bo igrala veliko vlogo tudi tekma Odred - Borac.

Rabotnički. Imel pa bo še dosti dela in trdo borbo z Budućnostjo, ker igra povratno tekmo v Titogradu.

I. SKUPINA

Odred	2	3	0	0	5:2	4
Proleter	2	0	1	1	3:4	1
Borac	2	0	1	1	1:3	1

II. SKUPINA

Radnički	2	2	0	0	5:4	4
Rabotnički	2	1	0	1	5:1	2
Budućnost	2	0	0	2	2:5	0

Hajduk : AIK 4:2 (1:2)

Včeraj je Hajduk v Stockholmu pred deset letov gledalci premagal švedsko moštvo AIK. Nastopila je v okviru nogometnega tedna ob 700-letnici Stockholma.

Prvi polčas je Hajduk igral negotovo. Domačini so vodili 2:1. V drugem polčasu je Vukas takoj v začetku izenačil in potem dal še 2 gola. Občinstvo je po tekmi Hajdukove igralce prisrčno pozdravilo.

Nogometni turnir na stadionu

Kvarner : Velež 3:1 (1:0)

Ljubljana, 12. jul. V okviru Ljubljanskega festivala se je danes nadaljeval nogometni turnir. V prvi tekmi sta nastopila reški Kvarner in Velež iz Mostarja. Po nezanemljivi tekmi je zmagal Kvarner s 3:1 (1:0). Obe moštvi sta igrali precej brez volje. Kvarner je le redko prihajal pred vrata Veleža, kadar pa je, je bil zelo nevaren.

Nekoliko živahnjša igra se je razvila po голу Kvarnerja, ko sta si obe moštvi prizadevali doseči rezultat v svojo korist. V tem so uspeli Rečani.

Strelec: Mrvoš v 5. min., Drakulič v 73. min., Mujčić v 75. min. in Canjuga v 79. minuti.

Sodnik Perko iz Ljubljane je nekoliko prezgodaj zaključil igro.

Odred : Wiener Sportclub 2:1

V drugi tekmi turnirja ljubljanskega festivala sta se moštvi predstavili sodniku Gvardijančiču iz Ljubljane v sledečih postavah:

Odred: Benčik, Piskar, Zumber, Osrečki, Lesjak, Petrovič (Pelicon), Belcer, Kumar, Brezar, Hočevar, Hacler.

Wiener S. C.: Sauwell, Hahmsli, Schatner, Berschant, Hasenroff, Pfeifer, Hof, Hasekik, Jarosch, Kovaleck.

Gostje so pokazali ljubljanskemu občinstvu mešanico dunajske igre in modernega sistema. Tako je levi branilec prevzel vlogo srednjega krilca stoperja, njegovo mesto pa je prevzel levi krilec. Igralec s števil. 5 pa je igral v njihovem sistemu vlogi gibljivega srednjega krilca, ki je posebno v drugem polčasu zelo podpiral svoj napad. Dunajska obramba ni ostro krila svojih neposrednih nasprotnikov, posebno krila so bila

IVKOV PREMAGAL OLAFSSONA

V torek I. kolo finalnega tekmovanja

Kopenhagen, 12. julija. — Rezultati IX. kola

A skupina: Ivkov — Olafsson 1:0. Panno — Beoy remi, Keller — Barde 1:0. Persitz — Siema 0:1.

B skupina: Scherwin — Darga remi. Heilki — Roessel 0:1. Herbin — Scalfarelli remi. Farre — Penrose 0:1 in Petry — Larsen 0:1.

Vrstni red A skupine: 1. Ivkov (Jugoslavija) 7 točk, 2. Olafsson (Island) in Pano (Argentina) 6, 4. in 5. Keller (Švica) in Persitz (Izrael) 4½, 6.—8. Barde (Norveška), Beoy (Belgija) 3.

30 tekmovalcev na prvih tekmah v Celju

Celje, 12. julija. V povratnem srečanju na osmih deskah so danes popoldne igralci celjskega šahovskega kluba dosegli lepo zmago, saj so okrepjeno moštvo mariborskega Branika premagali z rezultatom 5½:2½. Posamezne igre so se končale takole: dr. Nemeč : inž. Malek 0:1 (po očitni komisiji), Kos : Molek 1:0. Ačko : Oder remi. Podlipnik : Fajr remi. Dolinšek : Mirnik remi. Šostarič : inž. Lah 0:1. Vrstovšek : Draškler 0:1. Spindler : Plavšak 0:1.

Ker se je prvi dovobj končal v Mariboru 21. junija z zmago šahistov Branika s 5½, so v celotnem dvoboju zmagali Celjani z rezultatom 8½ : 7½.

TOUR DE FRANCE

Vsi favoriti v vodilni skupini

Pravi tropski dež je danes ovrnil normalen plet IX. etape dirke okoli Francije. Privikar se je zgodilo, da so pripisli vsi favoriti na cilj v vodilni skupini. Svicarju Schauerju se je nudila priložnost ponovno si pridobiti rumeno majico. Hassenforder, ki jo je nosil do današnje etape, je prestavil resno krizo, kar so izkoristili ostali, da so se znebili resnega tekmeča.

Dirkališče v Pauju je bilo prizorišče napetega sprintske vseh »asove«. Osemdeset metrov pred ciljem je Italijan Magni prehitel Kobieta in privozil prvi skozi cilj.

Vrstni red: 1. Magni (Italija) 5:09,58, 2. Kobieta (Švica), 3. Robic (Francija), 4. Schner (Švica), 5. Bartali in še 30 vozačev s časom prvega.

V skupni oceni vodi Schauer 54:04,04. Favoriti imajo kakih 18 minut zaostanka. Jutri je na sporedu prva goraska etapa v Pireneih: Pau—Cauterets (100 km). Besedo bodo imeli »plazalci«: Kobieta, Bartali in Rodic.

ŠAH IN DIPLOMATI

Sovjetska šahovska reprezentanca je odpotovala v ZDA, kjer bo imela dvoboj z ameriško reprezentanco. Agencija AFP je včeraj javila, da je sovjetska šahovska zveza preko Visinskoga izročila ameriškem odprtniku poslov v Moskvi noto, v kateri je rečeno, da sovjetski šahisti ne bodo nastopili, če ne bodo ukinili prepovedi, da se člani moštva ne smejo gibati izven področja New Yorka.

Druga vest pravi, da je ameriški pravosodni minister dovolil, da se prvotno dovoljenje, ki dovoljuje »gibanje samo znotraj področja New Yorka, razširi v toliko, da se bodo lahko gibali tudi do Gian Cowa, koder bo dvoboj.

Ni znano, ali pomeni to že zaključek tega šahovsko-diplomatskega spora.

Branik zmagal v zadnji minuti

Branik : Tekstilac 1:0 (0:0)

Maribor, 12. julija. V današnji kvalifikacijski tekmi za vstop v II. ligo je Branik premagal Tekstilac iz Varaždana z 1:0 (0:0). Po zadnjih neuspelih je Branik v današnji tekmi uvrstil nekatere igralce, ki pa niso mnogo poživili igre. Tudi danes kakih 2500 gledalcev ni bilo zadovoljnih z igro Branika. Branik se je zelo trudil, toda napadalec niso prišli skozi žilavo obrambo gostov. Domačini tudi niso znali izkoristiti svoje nasprotnik, ki so od 35. minute prvega polčasa igrali samo z 10 igralci. Njihov vratar se je poskušoval in ga je moral zamenjati Plešničar. Branik je imel precej zrelih prilik za doseglo gola, ni pa imel nobenega prispebnega strelca. Gosti so v svojih bolj redkih napadih bili vedno zelo nevarni, tako da je imel vratar Branika priložnost pokazati, kaj zna. Moštvi sta zelo zagrizeno igrali, tipično prvenstveno in

KRATKE VESTI

V tekmovalcu za pokal Rla. na katerega je bil povabljen tudi naš Partizan, a se ga ni mogel udeležiti, ker državno prvenstvo še ni bilo končano, je zmagal klub Vasco da Gama, ki je v finalu premagal Sao Paolo z 1:0 in 2:1.

Titograd. — Član Aerokluba »Spirito Mugosa« iz Titograda, 19-letni Perica Dečić je presegel dosedaj jugoslovanski mladinski rekord v višinskem skoku s padalom, in sicer s skokom iz višine 5000 m. Perić Dečić je bil to pedeseti prosti skok.

Gordon Piry je dosegel na angleškem prvenstvu v Londonu nov svetovni rekord v teku na 6 milj v času 28:19,4 minut. Prejšnji rekord je imel Finec Heino od 1949 leta.

Frankfurt. V finalu teniškega prvenstva Nemčije. Je mladi nemški igralec Biderlack napravil veliko presenečenje s tem, da je premagal von Krama s 7:5, 6:5. Naslov prvaka Nemčije je osvojil Pomann, v igri parov pa Bucholtz in Herman.

PODUTISKE KOLESARSKÉ DIRKE

Mnogo tekmovalcev in gledalcev

Ljubljana, 12. julija. — Kolesarski klub »Železničarja« je priredil na podutiski progi kolesarske dirke, katerih priložnost za zanimivost je bila handicap dirka. Nastopili so vsi slovenski tekmovalci razen Grajzerja, Vidaliča in Polaka. Startalo je nad 50 tekmovalcev. Zanimanje občinstva je bilo veliko.

Najzanimivejša dirka dneva je bila vseokrog handicap dirka članov. Startalo je 21 tekmovalcev s presledkom treh minut med prvimi in zadnjimi. Za člani so startali še turisti, nato je bila moštvena dirka in kot zadnja točka sporeda je bila na programu tolažilna dirka.

Tehnični rezultati: Handicap — člani (10 krogov) — 1. Apollonio (»Proleter«, Koper), 2. Della Santa (»Proleter«, Koper), 3. Blažun (»Ilirija«, Lj.), 4. Podmilščak (»Branik«, 5. Uršič (Lj.), vsi v istem času 58:15; handicap dirka, mladinci (6 krogov), 1. Valant (»Železničar«, 2. Flajs (»Odred«, 36,23.

Turisti (3 kroge), 1. Šebenik (»Ilirija«, 2. Nagode (»Ilirija«, 3. Rak (»Železničar«, 18,06. Moštvena dirka: 1. »Pro-

Bzik tretji v Zürichu

Zagreb. — Iz Zürichu se je vrnil eden naših najboljših vozačev Dragotin Bzik. V torek je tekmoval v zelo močni konkurenci v dirki na 1000 m z 200 m (sprint). Z dvojico drugih vozačev je prispel istočasno na cilj.

V SREMSKI MITROVICI - PRVENSTVO SRBIJE V KAJAKU NA MIRNIH VODAH

Pod pokroviteljstvom LO Sremske Mitrovice bo 17., 18. in 19. julija kajakarsko prvenstvo Srbije na mirnih vodah. Nastopilo bo 12 moštvo z okrog 130 tekmovalci. Tekmovali bodo na mednarodnih progah 500, 1000 in 10.000 m.

PHILIPPS OPPENHEIM

VELIKA PREVARA

»To so same malenkosti«, je dejal. »Zdaj pa mi povejte kaj resnega.«

»Resne spremembe so dokaj pozitivne«, je priznala. »Nekoč ste pili whisky kadar je nanoslo, med večerjo pa mnogo vina. Zdaj pa, čeprav ste zelo gostoljuben gostitelj in čeprav postrežete gostom z obilno pijačo, sami zelo malo pijete.«

»Videti bi me morali, kadar pijem portsko«, je rekel »takrat, ko dame niste navzoče! Povejte še katero takšno pozitivno spremembo, prosim.«

»Dejala bi, da so prišle vse vaše dobre lastnosti bolj do veljave«, je nadaljevala, »in mislim, da je način, kako ste se vrnili in ljubivoj vsem tem rečem, čudovit. Povejte mi, ali bi vas ob tožili uboja, če bi se truplo tistega človeka vendarle našlo po tolikih letih tu v gozdu?«

Odkimal je z glavo.

»Mislim, da ne, Carolina.«

»Everard!«

»Prosim?«

»Ali ste res ubili Rodgera Unthanka?«

Del gorečega panja je padel na ognjišče. Potem je nastala tišina. Samo iz sosednje sobe je bilo slišati udarce biljardnih krogel drugo ob drugo. Dominey se je nagnil naprej in z majhnimi kleščami položil poleno nazaj na ogenj. Izenada je začutil, kako se ga Carolinine roke oklenile.

»Everard, dragi«, je rekla. Zal mi je. Nocoj ste utrujeni, kajne? Potrebna vam je pozornost in sočutje, jaz pa vas mučim s takšnimi vprašanji. Pozabite na to, prosim. Govorite z menoj kakor s samim seboj. Pripovedujte mi o Rozamundini vrnitvi. Ali mislite, da si je res opomogla?«

»Kaj pa tisti duh?«

»Odkar Rozamunde ni več doma, ni bilo niti enkrat slišati tuljenja.«

»Je pa še nekaj...« je začela Carolina obotavljajoče.

Tega Carolina nikoli ni izgovorila. Nekaj je čudno, malone dramatično prekinilo pogovor. Tišino je nenadoma presekla glas velikega zvona, visečega na vhodnih vratih. Dominey je začudeno pogledal na uro.

»Polnoč!« je vzkliknil. »Kdo neki bi mogel priti tako pozno?«

Oba sta instinktivno vstala. Sluga je obrnil velik ključ, odprl zapah z vrat in jih s trudom odprl. Skozi vrata je zapihal mrzel veter in snežinke so priplesale v sobo, za njim pa je vstopila postava moža, belega od pete do glave, z lasmi, skušnjami od vetra. Po boju s snežnim metežem ga je bilo skoraj nemogoče spoznati.

»Kaj, doktor Harrison!« je vzkliknil Dominey in mu skočil naproti. »Kaj vas je pa privedlo ob tej pozni uri?«

Zdravnik se je za hip naslonil na svojo palico. Bil je ves zasopel, in sneg, ki se je topil na njem, mu je curčil z obleke na hrastova tla. Slekla sta mu suknjo in ga odvedla bliže k ognju.

»Moram se opravičiti, da vas nadlegujem ob tem času«, je rekel in vzel čašo, ki mu jo je Dominey potiskal v roko. »Pravkar sem prejel brzojavko od gospe Domineyjeve. Takoj sem vas moral obiskati.«

»Kaj pa je s tisto strašno ženo?«

»Gospo Unthankovo sem odslovil in skrbel bom zanjo. Pre-senetilo pa me je, ko sem zvedel, da se še vedno mudi v vasi.«

Zdravnik je s svojo običajno osornostjo takoj glasno povedal, da je njegov nenavadni obisk privatnega značaja. Carolina se je takoj umaknila, in moška sta ostala sama v velikih sprejemnici.

VSEGA PO MALEM ZA VSE

Nevarnost atomske vojne še ni prenehala

S konference medicinskih strokovnjakov v severnoatlantskem paktu včlanjenih držav

Na drugi konferenci višjih medicinskih strokovnjakov v severnoatlantskem paktu včlanjenih držav so obravnavali važna vprašanja sanitarnih potrebščin ter medicinskih naprav in zdravil. Konferenca je bila v vrhovnem štabu zaveznikih sil v Evropi, v Parizu. Vsi govorniki so poudarjali, da bo treba posvetiti v vseh armadah mnogo večjo pozornost medicinski izobrazbi. Nevarnost atomske vojne še ni pre-

nehala. Zato naj bi se vsi vojniki, mornarji in letalci naučili, kako je treba ranjenim tovarišem takoj pomagati. Če bi izbruhnila nova vojna, bi vsakega ranjenca ne mogli posebej nuditi pomoči. Pomagati bi jim morali njihovi najbližji tovariši. Na konferenci so pokazali tudi najnovejše vrste vojaških uniform. Splošno zanimanje so vzbudile proti hudemu mrazu odporne in razne druge zaščitne uniforme. Med njimi so bili tudi zaščitni oklepi, ki so jih vojniki Združenih narodov poizkusili na Koreji, in najnovejše vrste zaščitna oprema za letalce. Strokovnjaki so tudi obravnavali življenje v atomski podmornici, dalje koordinacijo civilnega in vojaškega medicinskega dela, opremo in oskrbo, posebno metode obrambe pred napadi z atomsko bombo, nakup in uporabo helikopterjev za medicinske namene, antibiotikov in potujočih ambulanc ter izenačenje medicinskih metod.

Prevoz potnikov s helikopterji

Belgijska družba za letalski promet »Sabena« bo prva na svetu, ki bo začela prevažati potnike s helikopterji. S 1. septembrom se bo začel redni potniški promet s helikopterji na progah Bruselj—Bonn—Lüttichu in Kölnu. Bruselj—Rotterdam z mi postajami v Lüttichu in Bruselj—Lille. Na progah Bruselj—Rotterdam bodo 6 dni v tednu letali trije helikopterji v obeh smereh, na obeh ostalih progah pa po dva ali trije, kolikor bo pač potnikov. Voznina bo znašala od kilometra v našem denarju približno 16 din, torej od Bruslja do Bonna kakih 5000 din. Družba dela za zdaj še z izgubo, upa pa, da se bodo ljudje sčasoma navadili na potovanje s helikopterji, da bo lahko v treh ali štirih letih nadomestila sedanje helikopterje z enim pilotom in sedmimi potniki z velikimi helikopterji za 30 do 40 potnikov.

MALI LEKSIKON

Vprašanja: Ali je kdo kdaj odgovarjal pred sodiščem, če je postal na hiši streljavec? Iz katere slavne srednjeveške knjižnice so odnesli knjige, da bi jih porabili za steljo konjeh? Koliko povelj si lahko zapomni pes? Kateri stari narod ozlic dokaj razviti kulturi ni vedel za uporabo pluga?

Odgovori: Prvi streljavec je izdelal leta 1760 B. Franklin. Pomele so mnogi ljudje spoznali praktične strani streljave, ki varuje poslopja strele. Streljave so začeli postavljati na hiše. Kakor pri vsaki novotariji, pa so se tudi v tem primeru oglasili nasprotniki, češ da prav streljavec pritegne strelo. Bohemec je še kot mlad advokat pred sodiščem zagovarjal ljudi, ki so imeli na hišah streljave. Ta, pozneje znani francoski revolucionar in eden izmed voditeljev revolucije se je vneto zavzemal za streljavec.

Fevdalni mogotec in eden izmed vojskovodij katoliške lige v tridesetletni vojni Johann Tilly je leta 1622 zavzel staro mesto Heidelberg, v katerem je bila že leta 1886 ustanovljena univerza. Osvajalci niti slovesi heidelbergski »Palatinski knjižnici« niso priznali. Dele knjig so uporabljali za konjsko stelo, drugi del pa poslali na sto mežih kot darilo rimskemu papežu. Knjige so prišle iz Rima nazaj šele leta 1816 in spravili so jih v veliko heidelbergsko univerzitetno knjižnico.

Po uspehih, ki so jih dosegli z nekim zelo razvitim meškim ovčarjem, sklepajo, da lahko pes razume do tri sto povelj, svede ne vankega. Poseben razumni so ovčarji. Omenjeni nemški ovčar razume celo sestavljena povelja, kakor: »Pojdi domov in požakaj pred vrati.« »Dvigni tace na mizo.« »Lezi pod okno!« Za največji uspeh, ki so ga dosegli s tem pesom, je veljal poskus z razlikovanjem stvari. Izmed treh stvari, ki so jih položili predenj, je znal ovčar zgrabiti tisto, ki so mu jo označili samo z izgovorjenim imenom.

Mnogi narodi so poznali uporabo preprostega lesnega pluga za obdelovanje zemlje, čeprav so bili na zelo nizki stopnji. Edini narod, ki pluga ni poznal, je bil v srednjem delu Amerike živeči Majja. Zanimivo je, da je imel ta narod slikovno abecedo, da je poznal številke in ničilo ter njihovo uporabo, da je dosegel znatne uspehe v astronomiji in da je imel zelo razvito arhitekturo. Koruzo pa je sejnal v jamice, ki so jih delali v zemljo. Zato so svoja zemljišča često zapuščali in šli iskat novo rodovitno zemljo. S tako primitivnim obdelovanjem so zemljo kmalu izčrpali in ker je niso znali prerati, jim ni več rodila.

V sredo smo poročali o velikem uspehu angleške podmornice »Andrew«, ki je prevozila 5820 km dolgo pot čez Atlantski ocean pod vodo. Na sliki vidimo zmagovito podmornico z njeno posadko.

Bo zdaj bolje?

(Ob združitvi športnih društev »Gregorčič« in »Bratstvo« na Jesenicah)

Pred dnevi so se zbrali v domu Partizana člani vseh sekcij in klubov športnih društev »Gregorčič« in »Bratstvo« ter številni ljubiteljski športniki na Jesenicah. Dnevni red skupnega izrednega občnega zborja je obsegal samo eno točko: združitve obeh športnih društev. To se je po kritičnih poročilih predsednikov obeh društev in po burni razpravi ter pojasnjevanju tudi zgodilo. Ustanovljeno je bilo novo »Športno društvo Jesenice«, njegova barva pa je rdeče-bela. Ob tej priliki ne bo odveč, če na kratko preiščemo vzroke, ki so hromili športno življenje na Jesenicah po vojni. Iz razprave, v katero so zelo vneto in živo posegali zastopniki posameznih športnih panog obeh dosedanjih društev, se je videlo, da sta se društvi razen z materialnimi težavami borili tudi s pomanskim čuvstvom in odgovornosti in športne discipline nekaterih članov in odbornikov. Od športnih funkcionarjev, ki so se pred letom ali pa še prej pustili izvoliti v vodstvo svojega društva, jih je dobra polovica kmalu po izvolitvi pustila društvo na cedilu in brezvestno stala ob strani. Isto velja tudi za nekatero člane posameznih sekcij, saj smo na Jesenicah zabeležili menda edinstveni in žalostni primer, da so nekateri nogometaši »Gregorčič« hoteli izrabljati svojega trenerja kot čistilca čevljev.

Na skupnem občnem zboru je večina športnikov ostro obsodila navedene in druge nezdrave pojave ter sklenila kreniti na novo, plemenitega športnika in tekmovalca vredno pot. Resno so obljubili, da bodo odslej v kati zavrli vse morebitne razprtije, koristolovstvo in neregativno. S skup-

nimi močmi bodo delali pri gradnji velikih športnih naprav, s katerimi se bodo Jesenice ponašale že v bližnji bodočnosti; modernizacijo in zimsko kopalnico, drsališče in žičnico za Možakjico. V. G.

NA JUBILEJNEM SAHOVSKEM SAMPIONATU

Uspela partija inž. Levčiča

Chess board diagram showing a game in progress. Labels include 'BELI: Guzel' and 'CRNI: inž. Levčič'. The board shows pieces on various squares, with some squares numbered 1 through 27.

DANES IN JUTRI

GLEDALIŠČA

OPERA FESTIVALNE PREDSTAVE: Ponedeljek, 13. jul. ob 20. Gounod: »Faust«. Izven. Zaradi poslabšanja vremena bodo naslednje operne predstave za ljubljanski festival v poslopju opere in ne več na vrtu Doma JLA. Vstopnice, ki so bile za »Fausta« že prodane za vrt, se pri operni blagajni zamenjajo. V kolikor je bilo več vstopnic prodanih kot obsega operni avditorij sedejev, bo blagajna povrnila vstopnico. Začetek predstav v operi bo ob 20. uri. Zamenjava vstopnic za »Fausta« bo pri dnevni blagajni v operi že od danes dalje.

RADIO

Dnevni spored za ponedeljek, dne 13. julija 1953. Poročila: 5.30, 6.30, 12.30, 15, 19.30 in 22. 5. Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored), vmes ob 5.10 Jutranje telovadba — 6. Jutranja telovadba — 7.—7.5. Radijski koledar — 12. Opoldanski koncert — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13. Malo od večeraj in malo od danes (zabavna glasba) — 13.30 Novi filmi — 13.40 Pester spored slovenske narodne glasbe — sodelujejo: Janez Triller, duet Zlata Gašperšič in Mileta Jerebič, Avgust Stanko, Vaški kvintet in Akademski pevski sekstet — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Nekaj glasbenih novosti našega arhiva 15.10—15.30 Zabavna glasba, vmes objave — 18. Tri operne fantazije — 18.30 Okno v svet — Indokitajska država Kambodža — 18.40 »Naši amaterski zbori« polje moški zbor »Grafika« p. v. Slavka Miheličiča — 19. Radijske reklame — 19.10 Zabavna glasba, vmes objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20. Večerni simfonični koncert — 21. Iz sodobne črnogorske književnosti (literarna oddaja ob Dnevu vstaje črnogorskega ljudstva (Mihajlo Lalič: »Svata« — 21.20 Igrajo veliki zabavni orkestri — 22.15 Plesna glasba - Igrata Plesni orkester Radia Ljubljana in Ljubljanski plesni sekstet — 22.55—23. Lahko noč! 23.—24. Oddaja Radia Jugoslavija za tujino na valu 327.1 m (Prenos iz Zagreba).

KINO

KINO »UNION«: ital. film »Ljubezben in strup«. Tednik: Filmske novice št. 23. Predstavi ob 18 in 20 uri. KINO »KOMUNA«: amer. film »Carrie«. Brez tednika. Predstavi ob 18 in 20.30 uri. KINO »SLOGA«: ital. film »Zid Malapages«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. uri. KINO »SOCA«: premiera amer. filma »Paula«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. uri. Prodaja vstopnic v vseh štirih kinematografih od 17 ure dalje. L. KINO »Tivoli«: premiera amer. filma »Paula«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri. KINO »BEŽIGRAD«: amer. film »Carrie«. Brez tednika. Predstava ob 20.30 uri. Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografih eno uro pred pričetkom predstave. KINO »SISKA«: amer. film »Podvodna četa«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. uri. Prodaja vstopnic od 17. ure dalje. KINO »TRIGLAV«: Zaprti. L. KINO »DOM MILICE«: amer. film: »Podvodna četa«. KINO »UNION«: amer. film »Rapsodija otožnosti«. CELJE »DOM«: angleški film »Hotel Sahara«. BLEJ: amer. barvni film »Ljubezben je lep«. KAMNINI: franc. film »Ustreljen ob zori«. JESENICE: Radio in letni Svoboda: amer. barvni film »Veliki Caruso«. PIAVZ: avstr. film: »Dvorni svetnik Geigera«.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS Stanje vremena 12. julija ob 7. uri. Depresija severozahodno od Anglije se še nadalje poglablja in povzroča padavine v Angliji in zahodni Franciji. Nad srednjo Evropo pa se je ustvarilo sekundarno jedro visokega zračnega pritiska. Danes dopoldne je bilo v Sloveniji lepo vreme z delno oblačnostjo, zjutraj pa je bilo v kotlinah oblačno vreme. Najnižja temperatura je bila v Planici 3 stopinj Celzija. V Ljubljani je znašal danes zjutraj ob 7. uri zračni pritisk 758,2 mm, rahlo raste; temperatura zraka 16,9 stopinj Celzija, večerajšnja maksimalna temperatura 18,8 stopinj Celzija; relativna vlaga 86 odstotkov, popolnoma oblačno, vidljivost 3 km. Napoved za 13. julij 1953: Pretežno lepo vreme, z delno oblačnostjo v dopoldanskem času, popoldne pa naraščajoča oblačnost. Temperatura se bo nekoliko dvignila. Prevladoval bo miren jugozahodnik.

DELO DOBI

Industrijska papirnišča šola Vevčeljska sprejme s 1. septembrom tega leta v službo: predavatelja za tehnologijo lesovine, celuloze in papirja, predavatelja za strojevodje, mehansko tehnologijo, enciklopedije, pogonskih strojev in strojne elemente, upravnika interneta in vzgojitelja. — Prošnje dostavi ravateljstvu šole, kjer lahko dobijo interesenti tudi vse ostale informacije.

PREMOGOVNIK »MILJEVINA« FOČA

- PRODAJA: 1. Parno lokomobilno znamke »Brand«, jakosti 150 KS 2. Parno lokomobilno znamke »Lanz«, jakosti 70 KS 3. Kamion »Pionir«, nosilnosti 3 tone 4. Kamion »Chevrolet«, nosilnosti 1,5 tone 5. dve garnituri kompletnih jamskih razvodnih baterij znamke »Jou« 380 W 225 amperov 6. Avtomatski izpraznjevalec za jamske vozčke 500 mm 7. Par konj, zdravih, mladih, srednje velikosti

Luči v sobi za biljard in v salonu so bile ugasnjene. Razen nekaterih služabnikov je v hiši že vse spalo.

»Gospod Dominey« je začel zdravnik, »ta vrnitev gospe Domineyje me je zelo presenetilo. Jutri sem nameraval z vami govoriti o položaju.«

»Zelo rad bi slišal vaše poročilo«, je dejal Dominey.

»Moje poročilo je ugodno«, je odgovoril zdravnik samozavestno. Čeprav bi ji še ne bil dovolil tako nenadoma zapustiti sanatorij, ko bi bil to vedel, vendar je nobena sila tam ni mogla zadržati. Razen fikсне ideje je gospa Dominey telesno in duševno popolnoma zdrava.«

»Kakšna pa je njena fikсна ideja?«

»Da vi niste njen mož.«

Dominey je nekaj časa molčal. Potem pa se je nekam nenaravno nasmehnil.

»Ali more biti človek popolnoma razumen«, je vprašal, »pa je vendar predmet halucinacije, ki napravi vse okrog njega nestvarno?«

»Gospa Domineyjeva je popolnoma prisebna«, je odgovoril zdravnik osorno, »kar pa se tiče te halucinacije, je vaša stvar, da jo preženete.«

»Morda bi mi lahko kaj svetovali?« je predlagal Dominey.

»Lahko, in govoril bom z vami popolnoma odkritosrčno«, je odgovoril zdravnik. »Predvsem, na vas je videti nekatere očitne spremembe, ki bi utegnile biti podlaga njene halucinacije. Na primer, v teh sedmih mesecih, odkar ste se vrnili v Anglijo, kaže, da ste odkrili v sebi povsem novo osebnost, kaže, da ste se odkrili vsem starim, grdim navadam, pijete zmerno, premagali ste svojo divjo naravo ter zbrali okrog sebe kot prijatelje zanimive in resne

ljudi. Kaj takšnega sploh ni bilo moč pričakovati od tistega Everarda Domineyja, ki je pred desetimi leti pobegnil iz Anglije.«

»Vi opravičujete mojo ženo«, je odgovoril Dominey.

»Nje ni treba opravičevati«, mu je odgovoril stari zdravnik ostro.

»Bila je zvesta žena, mučenica, ki jo je mučila huda bolezen, te bolezniva je bila kriva, milo rečeno, vaša nesposobnost in nepremišljenost. Kakor pri vseh dobrih ženah je oproščanje njene druga narava. Zda je njena želja, da bi zavzela v vašem življenju pravo mesto.«

»Toda če se bo njena halucinacija nadaljevala«, je vprašal Dominey, »če bo še zmeraj resno dvomila, da sem njen mož, kako bo tedaj mogla to storiti?«

»To je vprašanje, s katerim se bova morala boriti«, je odgovoril zdravnik strogo. »To, da je bila vaša žena pripravljena vrniti se k vam, čeprav ste predmet te halucinacije, je stvar, ki

je ne morem ne obravnavati, ne razumeti. Nocoj prihajam k vam, da vam dam važno nalogo. Zmeraj morate imeti pred očmi, da je vaši ženi potreben še en korak, pa bo popolnoma zdrava. Dokler ta korak ne bo storjen, je vaša naloga zelo težavna, toda nujno potrebna.«

Dominey je za hip stisnil zobe. Na sebi je čutil prodorni pogled zdravnikovih sivih oči, ki so zažarele izpod njegovih gostih obrvi, kadar se je z okom na kolenih sklonil naprej. »Reči hočete«, je dejal Dominey mirno, »da morava z ženo, dokler ne preide ta halucinacija, ostati v takšnih odnosih, v kakršnih sva bila, odkar sem se vrnil.«

»Razumeli ste me«, je pritrdil zdravnik. »To je zelo zamotana zadeva, toda lotiti se je morava... ali bolje rečeno, vi se je morate. Lahko vam zagotovim«, je nadaljeval, »da so vsa njena ostala slepila izginila. Zda govori o duhu Rogerta Unthanka, o njegovih krikih ponoči in o njegovi skrivnostni smrti kot o dogodkih iz bolestone ali daljne minulosti. Prav dobro se spominja svojih poskusov, da bi vas ubila, in globoko jih obžaluje. Zda sva prišla do prave nevarnosti. Kaže, da vam je zelo vdana in da vas ljubi, čeprav misli, da niste njen mož.«

Dominey je odmaknil stol od ognja, ko da se je opekel. Njegove oči so se kar prilepile k zdravnikovim. »Moj namen ni to tolmačiti«, je nadaljeval zdravnik resno, »menim pa, da je moja dolžnost opozoriti vas, da jo ta vdanost lahko privede daleč. Gospa Dominey je po naravi izredno nagnjena k ljubezni. Boljše telesno zdravje in večja udeležba v človeških čustvih so najbrž znova zdramila v njej vse tiste težnje, ki so v njej povečale ljubezen do vas. Spričo vašega položaja kot moža je to nekaj čisto naravnega. Opozarjam vas, gospod Dominey,